

МАРКТАН СИБЭТИЭЙ ЕВАНГЕЛИЕ

Иоанн Сүрэхтээччи суол солуур

1 Танара Уола Иисус Христос туһунан Евангелие саҕаланыыта.

² Пророктар кинигэлэригэр*: «Көр бу, Эн иннигэр Мин илдьит киһибин ытабын, кини Эн барар суолгун солуоҕа; ³иччитэх сиргэ үөгүлээччи саната: „Айыы Тойон барар суолун солоон, Кини ыллыктарын көннөрүң“, — диэн суруллубутун курдук, ⁴кураайымаҕа Иоанн кэлэн дьону, аһыыларын-хараларын бырастыы гыннаралларын туһугар, аһыыларын билинэн сүрэхтэнэллэригэр ынырбыта. ⁵Иудея дойдута бүтүүнэ итиэннэ Иерусалим олохтоохторо бука бары тахсан, аһыыларын-хараларын этинэн туран, Иордан өрүскэ Иоаннга сүрэхтэммиттэрэ.

⁶Кини тэбиэн түүтэ таҕастааҕа, өттүгүнэн тирии курдааҕа, саранчанан уонна дьиикэй мүөтүнэн аһылыктанара.

⁷Кэннибиттэн миигиннээбэр Күүстээх иһэр, — диирэ Иоанн. — Мин тонхойон, Кини атабын таҕаһын быатын сүөрэргэ да сөбө суох киһибин. ⁸Мин эһигини уунан сүрэхтээтим, оттон Кини эһигини Сибэтиэй Тыынынан сүрэхтиэбэ».

* 1:2 *Пророктар кинигэлэригэр* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Исайя пророк кинигэтигэр». Бу быһа тардыы Малахия уонна Исайя пророктартан ылыллыбыт. *Илдьит киһи* — «ангелос» диэн грек тыла икки суолталаах: «Аанһал» уонна «Танара илдьиккэ ыппыт киһитэ».

Иисус Христос сүрэхтэниитэ уонна тургутумлуута

⁹ Ол саҕана манньк буолбута: Галилея Назаретыттан Иисус кэлэн, Иордан өрүскэ Иоаннга сүрэхтэммитэ. ¹⁰ Ууттан тахсан иһэн Кини* Халлаан арыллан эрэрин уонна Сибэтиэй Тыын холууп курдук Киниэхэ түһэн иһэрин көрбүтэ. ¹¹ Онтон Халлаантан саҕа дуораһыйбыта: «Мин үтүө көңүлбүн толорор Тапталлаах Уолум Эн буолабын».

¹² Сонно тута Тыын Кинини иччитэх сиргэ ильдэ барбыта. ¹³ Иисус кураайымаҕа түөрт уон күн устата сылдыбыта, ол тухары Кинини сатана тургутан көрөрө; тулатыгар дьиикэй кыылар сылдыбалара, оттон Аанньаллар Киниэхэ көмөлөһөллөрө.

Маннайгы үөрэнээччилэрэ

¹⁴ Иисус, Иоанн хаайыллыбытын кэннэ, Галилеяҕа кэлэн, Таһара Саарыстыбатын Евангелиетын** иһитиннэрбитэ. ¹⁵ «Кэмкэрдии кэллэ, — диирэ Кини. — Таһара Саарыстыбата чугаһаата! Аһыыгытын билинэн, Таһараҕа эргиллин, Евангелиены итэҕэйин!»

¹⁶ Биирдэ Иисус Галилея муоратын кытылынан ааһан иһэн, Симоннаах Андрейы көрбүтэ. Убайды-бырааттыылар илимнэрин муораҕа түһэрэ сылдыбалара (кинилэр балыксыттар этилэр). ¹⁷ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Миигин батыһын, Мин эһигини дьону илимнээччи онгоруом». ¹⁸ Инньэ диэбитигэр, сонно илимнэрин хаалларан, Кинини батыһан барбыттара.

¹⁹ Кыратык бара түһээт, Кини аны Зеведей уолаттара Иаковтаах Иоанн онгочоҕо илимнэрин абырахтана олороллорун көрөн, ²⁰ сонно тута кинилэри ыңыран ылбыта. Уолаттар, аҕаларын Зеведейи үлэхиттэрин кытта онгочотугар хаалларан, Иисуһу батыһан барбыттара.

Кинини быртаһ тыынтан босхолоһун

²¹ Капернаумҕа кэлбиттэрэ. Бастакы субуота күн Иисус синагогаҕа киирэн үөрэппитэ; ²² Кини үөрэтэрин дьон сөбө

* 1:10 Кини — эбэтэр «кини» (Иоанн).

** 1:14 Таһара Саарыстыбатын Евангелиетын — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Таһара Евангелиетын».

истиби́ттэрэ: Иисус сокуонньуттартан чынха атыннык — былаастаах баһылыкты — үөрэтэрэ. ²³ Кинилэр синагогаларыгар быртах тыын муннуур киһитэ баара: ²⁴ «Үуой, Эн биһиэхэ тугун кыһалҕатай, Назарет Иисуһа? — диэн хаһытаабыта. — Биһигини үрэйэ кэлбиккин! Кимгин мин билэбин: Эн Танара Сибэтиэйинэҕин!»

²⁵ Иисус кинини бобон кытаанахтык: «Саҕарыма, киһиттэн табыс!» — диэбитэ. ²⁶ Быртах тыын киһини чиччигинэппитинэн, улаханлык хаһытаат, тахсан барбыта. ²⁷ Бары куттанан: «Бу аата тугуй? — дэспиттэрэ. — Бу туох саҕа үөрэҕэй: бэл быртах тыыннары былаастаахтык буйталыыр, олоҕо Киниэхэ бас бэринэллэр!»

²⁸ Сотору Кини сураҕа бүтүн Галилея сириҥ тилийэ көппүтэ.

Иисус Христос элбэх ыарыһаҕы үтүөрдэр

²⁹ Иисус синагогаттан тахсаат, Иаковы уонна Иоанны кытта Симоннаах Андрей дьиэлэригэр кэлбитэ. ³⁰ Сонно Киниэхэ Симон ийэ кынна ыалдьан тииһигирэ сытарын туһунан эппиттэрэ. ³¹ Иисус чугаһаан кэлэн, кинини илииттэтэн ылан туруорбутугар тииһигэ ааһан, туран кинилэргэ ас тэрийбитинэн барбыта.

³² Киэһэ, күн кириитэ, Киниэхэ бары ыарыһахтары уонна абааһыга буулаппыттары аҕалтаабыттара. ³³ Дьиэ ааныгар куорат дьоно барыта мустубута. ³⁴ Иисус араас ыарыһаах элбэх киһини үтүөрдүбүтэ, үгүс абааһыны дьонтон үүрэн таһаарбыта; абааһылар Кини Христос буоларын* билэллэрин иһин, саҕаралларын бобор этэ.

Иисус Христос Галилея устун үөрэтэр

³⁵ Онтон сарсыарда, халлаан өссө сырдыы илигинэ, туран дьиэттэн тахсан, иччитэх сиргэ баран Танараҕа үһүтүтэ. ³⁶ Симон уонна кинилиин бииргэ сылдыаччылар экирэтэн тийиэн ³⁷ Кинини булан ылан: «Бары Эйигин көрдүү сылдыаллар», — диэбиттэрэ.

³⁸ Иисус эппитэ: «Биһиги атын сиргэ, чугас дэриэбинэлэргэ барыабын, Мин олоҕо сылдьан, эмиэ Танара тылын иһитиннэриэх тустаахпын; Мин оннук соруктаах кэлбитим».

* 1:34 Кини Христос буоларын — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини Кимин».

³⁹ Кини Галилея усталаах-туоратынан кэрийэ сылдьан, си-нагогаларга үөрэппитэ, дьонтон абааһылары үүртэлээн та-наарбыта.

Аран ыарыһаабы үтүөрдүү

⁴⁰ Биирдэ аран буолбут киһи Кини иннигэр кэлэн, сөһүргэс-тээн туран: «Эн баҕарыан эрэ кэрэх — миигин ырааһырдыан этэ», — диэн көрдөспүтэ.

⁴¹ Иисус ыарыһаабы аһынан, илиитин уунан таарыйан баран: «Ырааһырыаххын баҕарабын, ырааһыр!» — диэбитэ. ⁴² Сонно тута киһи аран ыарыта аһан, үтүөрэн хаалбыта.

⁴³⁻⁴⁴ Иисус киниэхэ кытаанахтык эппитэ: «Көр, бу туһунан кимиэхэ да тугу да кэпсээмэ. Барангы аҕабыыкка көрдө-рүн, уонна ырааһырбытыг иһин, бары көрөллөрүгэр Моисей биэрэргэ соруйбут бэлэҕин туттар». Маны этээт, сонно төттө-рү ыппыта. ⁴⁵ Киһи тахсаат, туох буолбутун кэпсээн сурабы тарҕатан барбыта, онон Иисус куоракка аһаҕастык киирэрэ табыллыбат буолбута. Кини куорат таһынаабы бүччүм сирдэ-ринэн сылдыбыта. Дьон Киниэхэ сир-сир аайыттан кэлэ ту-раллара.

Босхон киһини үтүөрдүү

2 Хас да күн буолан баран Капернаумна төннөн кэлээтин кытта, дьиэтигэр баар сураҕа иһиллэ охсубута. ² Онон элбэх дьон мустан, оннооҕор таһырдыа — аан таһыгар — киһи турар сирэ суох буолбута; Иисус дьонго Танара тылын үөрэппитэ. ³ Киниэхэ босхон киһини илдьэ кэлбиттэрэ; ыарыһаабы түөрт киһи көтөҕө сылдыара. ⁴ Дьон элбэҕэ бэрдиттэн хайдах да чуга-һыыр* кыахтара суох буолан, Кини турар сиринэн дьиэ үрдүн көтүрэн, киһилэрин тэллэхтэри иһирдьэ түһэрбиттэрэ.

⁵ Иисус, кинилэр итэҕэллэрин көрөн, босхон киһиэхэ: «Тоо-йуом! Аһыын-харан бырастыы буолар», — диэбитэ.

⁶ Ону истэн баран, хас да сокуонньуттар: ⁷ «Бу Киһи тугу-тугу тыллаһарый? Тангараны холуннара турар буолбат дуо? — дии санаабыттара. — Аһыыны-хараны Танараттан ураты ким бы-растыы гынар кыахтаах үһүнүй?»

* ^{2:4} Чугаһыыр — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «илдьэр».

⁸Тугу санаабыттарын билэ охсон, Иисус эппитэ: «Тоҕо итинник саныыгыт? ⁹Хайата чэпчэкиний? Босхон киһиэхэ эн аньыын-харан бырастыы буолар диир дуу, эбэтэр туран тэллэххин ылан бар диэн этэр дуу? ¹⁰Ол эрэри, Киһи Уола сиргэ аньыыны бырастыы гынар былаастааҕын билэргит туһугар, — диэн баран, Кини босхон киһиэхэ туһаайан эппитэ: — ¹¹Эйиэхэ этэбин: туран, тэллэххин ылан, дьыэлээ».

¹²Онуоха киһи, бары көрөн турдактарына, сонно туран кэлбитэ уонна тэллэҕин ылан тахсан барбыта. Бары бэркиһэн: «Хаһан да манныгы көрө илик этибит!» — диэн Тангараны айхаллаабыттара.

Левийи ынгырыы

¹³Биирдэ эмиэ муора кытылыгар киирбитигэр дьон барыта Киниэхэ кэлбитэ. Иисус кинилэри үөрэппитэ. ¹⁴Суол устун баран иһэн, Кини түһээн хомуйар сиргэ олорор Алфей уолун Левийи көрөн: «Миигин батыс», — диэн ынгырбыта. Левий туран, Кинини батыһан барбыта.

¹⁵Иисус, Левий дьиэтигэр кэлэн, аһаары олорбута. Үөрэнээччилэрэ, түһээн хомуйар элбэх киһи, аньыылаах атын дьон эмиэ остуолга бииргэ олорсубуттара (баһаам элбэх киһи этэ — бары Кинини батыһа сылдьаллара). ¹⁶Сокуонньуттар — фарисейдар, Иисус аньыылаахтары уонна түһээн хомуйааччылары кытта бииргэ аһыырын көрөн, үөрэнээччилэригэр: «Хайдах бу Кини түһээн хомуйааччылары уонна аньыылаахтары кытары бииргэ аһырый?» — диэбиттэрэ.

¹⁷Мань истэн, Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эмчиккэ өлүөр дьон буолбатах, ыарыһахтар наадыаллар. Мин кырдыксыттары буолбакка, аньыылаахтары аньыыларын билинэргэ ынгыра кэлбитим».

Пост туһунан ыйытыы

¹⁸Биирдэ, Иоанн да, фарисейдар да үөрэнээччилэрэ поһу туһа сылдьар кэмнэригэр, дьон Иисуска кэлэн: «Иоанн да, фарисейдар да үөрэнээччилэрэ тоҕо постаналлары, оттон Эн үөрэнээччилэрин тоҕо постамматтарый?» — диэн ыйыппыттара.

¹⁹Иисус эппитэ: «Уруу малааһыныгар кэлбит ыалдьыттар күтүөтү кытта бииргэ сылдьан, постаналлар дуо? Күтүөт кинилэри

кытта сылдыарын тухары, кинилэр постамматтар. ²⁰ Күтүөтү кинилэртэн былдьыыр күннэрэ кэлиэбэ, дьэ оччоҕо ол күнтэн кинилэр поһу тутуһуохтара.

Саҥа уонна эргэ туһунан домох

²¹ Ким да эргэ таҥаһы саҥа таҥаһынан абырахтаабат: инньэ гыннахха, саҥа абырах силлэн түһүө, оччоҕо эргэ таҥас өссө улаханлык алдьаныа. ²² Ким да саҥа көөннүбүт арыгыны эргэ симииргэ куппат: инньэ гыннахха, симири тоҕо тэбэн, арыгы да тохтуо, симиир да алдьаныа; онон саҥа көөннүбүт арыгыны саҥа симииргэ кутуллауохтаах».

Субуота туһунан мөккүөр

²³ Биридэ субуота күн Иисус бурдук үүммүт бааһынатынан ааһан испитэ, үөрэнээччилэрэ бурдук куолаһын турута тардан сии испиттэрэ. ²⁴ Фарисейдар Киниэхэ: «Көр, ол кинилэр субуота күн, Сокуону кэһэн, тугу гына сылдыалларын!» — диэбиттэрэ.

²⁵ Иисус хоруйдаабыта: «Давид кыһалҕаҕа ылларан, аччыктаан сылдьан, аргыстарыныын тугу гыммыттарын, ²⁶ Авиафар архиерейдыырын саҥана кини Таҥара дьиэтигэр киирэн, аҕабыт эрэ сиир ытык килиэбин сиэбитин, өссө аргыстарыгар бэрсибитин туһунан, ама, аахпатаххыт дуо?» ²⁷ Итиэннэ эппитэ: «Кини субуотаҕа аналлаах буолбатах, субуота киниэхэ аналлаах. ²⁸ Онон Кини Уола субуота да Тойоно буолар».

Хаппыт илиилээҕи үтүөрдүү

3 Кини синагогаҕа эмиэ кэлбитэ. Онно хаппыт илиилээх кини баара. ² Субуота күн кинини үтүөрдэр диэн буруйдаарылар, иудейдар Иисуһу манаспыттара. ³ «Кэлэн, манна ортоку тур», — диэбитэ Кини хаппыт илиилээх киниэхэ.

⁴ Онтон кинилэртэн ыйыппыта: «Субуота күн үтүөнү оноруллуохтаах дуу, куһаҕаны дуу? Кини олоҕун быһыыыр куолу дуу, өлөрөр куолу дуу?» Тугу да сангарбатахтара. ⁵ Иисус кинилэр диэки уордайбытты көрөн баран, сүрэхтэрэ тыйыһыттан курутуян, ол киниэхэ: «Илиигин уун», — диэбитэ. Кини уунаатын кытта, илиитэ, чөлүгэр түһэн атын илиитин курдук, буолбута. ⁶ Фарисейдар тахсан сонно иродианнары кытта куомуннаһан, Кинини хайдах өлөрөр туһунан сүбэлэспиттэрэ.

Үтүмэн үгүс киһи Иисус Христону батыһар

⁷⁻⁸ Иисус үөрэнээччилэрин кытта муораҕа барбыта; Галилеятан, Иудеятан, Иерусалимтан, Идумеятан уонна Иордан унуоргутуттан кэлбит баһаам үгүс киһи Кинини батыһан иһэрэ. Кини тугу онорбутун истэн, Тирдээх Сидон уобаластарыттан дьон эмиэ биир кэм халбаһалыы анньан кэлэ турбуттара. ⁹ Киһи элбэ-бэ бэрдиттэн үтүрүттэrimээри, Иисус үөрэнээччилэрин онгочону бэлэмнииллэригэр соруйбута. ¹⁰ Элбэх киһини үтүөрдүбүт буолан, ыарыһах эрэ барыта Кинини таарыйаары, биир кэм саба түһэ турара. ¹¹ Быртах тыыннар, Кинини көрдөхтөрүнэ, иннигэр охтон түһэллэрэ уонна: «Эн Танара Уолунаҕын!» — диэн хаһыытаһаллара. ¹² Кини Кимин тыыннар кимиэхэ да эпэтиннэр диэн, Иисус кинилэр сангаралларын кытаанахтык бобор этэ.

Уон икки Апостолы талыы

¹³ Ол кэнниттэн Кини хайаҕа ыттан баран, ынгырыан баҕарбыт дьонун Бэйэтигэр ынгыртаан ылбыта; олоҥ тийиэн кэлбиттэригэр, ¹⁴ кинилэртэн уон икки киһини*, Бэйэтин кытта бииргэ илдьэ сылдьаары, үөрэҕи тарҕаттара ытаары, ¹⁵ араас ыарыыттан үтүөрдэр, дьонтон абааһылары үүрэн таһаарар былааһы биэрээри, талан ылбыта. ¹⁶ Петр диэн ааты биэрэн туран Симоны талбыта**, ¹⁷ Зеведей Уола Иаковы, ол кэннэ кини быраатын Иоанны (иккиэннэрин «Воанергес», ол аата «этинг уолаттара» диэн ааттаабыта), ¹⁸ Андрейы, Филиби, Варфоломейы, Матфейы, Фоманы, Алфей уола Иаковы, Фаддейы, Симон Кананиты ¹⁹ уонна кэлин Кинини таннаран биэрбит Иуда Искариоту талбыта.

Иисус Христос уонна Веельзевул

²⁰ Кинилэр дьыэлэригэр төннөн кэлбиттэрэ***. Эмиэ дьон бөҕө үмүөрүһэн, килиэп да сии түһэр кыахтара суоҕа. ²¹ Чугас

* 3:14 *Уон икки киһини* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уон икки киһини Апостолларынан ааттаан баран».

** 3:16 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу этии «Кини талан ылбыт уон икки киһитэ бу бааллар» диэн саҕаланар.

*** 3:20 *Кинилэр дьыэлэригэр төннөн кэлбиттэрэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини дьыэтигэр төннөн кэлбитэ».

дьоно бу туһунан истэн, өйүттэн тахсыбыт диэн, Кинини ыла кэлбиттэрэ.

²² Иерусалимтан кэлбит сокуонньуттар: «Иһигэр Веельзевул киирбит! Ол иһин абааһылары абааһы тойонун күүһүнэн үүрэн таһаартыыр», — диэбиттэрэ.

²³ Онуоха Иисус кинилэри ыңыран ылан, домоһунан кэпсэппитэ: «Сатана сатананы киһиттэн хайдах үүрэн таһаарыай? ²⁴ Ханнык да саарыстыба икки аңы хайыннаһына, саарыстыба буолар кыаға суох; ²⁵ дьэ кэргэн эмиэ, икки аңы хайыннаһына, үрэллэр туруктанар; ²⁶ ол курдук, сатана бэйэтин утаран икки аңы хайыннаһына, тулуһар кыабыттан ааһан, бүтэр уһуга кэлэр. ²⁷ Ким баһарар күүстээх киһи дьэтигэр киирэн баран, бу күүстээх киһини кэлгийбэккэ эрэ, кини дьэтин-уотун халыыр кыаға суох, кэлгийэн эрэ баран, халыаба. ²⁸ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: дьон хайдахтаах да улахан аһыыта, Таһараны холуннарыыта — барыта бырастыгы гыныллыаба, ²⁹ оттон ким Сибэтиэй Тыны холуннарар — ол үйэлэр тухары бырастыгы гыныллыбат: кини хаһан да боруостаммат аһыытын иһин бурайданаба. ³⁰ Кини маны, «иһигэр быртах тын киирбит» дииллэрин иһин, эппитэ.

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

³¹ Иисус Ийэтэ уонна бырааттара кэлэн, таһырдыа туран эрэ, Кинини ыңыртарбыттара. ³² Кинини дьон тулалаан олоодоһуна: «Таһырдыа Ийэн уонна бырааттарын-балыстарын тураллар, Эйигин ыйыталлар», — диэбиттэрэ.

«³³ Кимнээҕий — Мин Ийэм уонна бырааттарым? — диэбитэ Иисус, уонна ³⁴ тула олоор дьону эргиччи көрбүтэ: — Бу бааллар — Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым. ³⁵ Ким Таһара көнүлүн толорор, ол Мин быраатым, балтым уонна Ийэм буолар».

Бурдук ыһааччы туһунан домох

4 Онтон эмиэ муора кытылыгар киирэн үөрэтэн барбыта; тулатыгар көй үгүс киһи үтүрүспүтүн иһин, ууга турар ончоҕо киирэн олобута; мустубут дьон бары Кинини сиргэ, муора кытылыгар, туран истибиттэрэ. ² Кини домохторунан бэрт элбэҕи үөрэппитэ; бу үөрэтэригэр эппитэ: «³ Истин: бурдук ыһааччы бурдугун ыһа тахсыбыт. ⁴ Ыһа сырыттаһына, ыспыт

сиэмэтиттэн сорѳото суол кытытыгар түспүт, ону көтөрдөр көтөн кэлэн, тонсуйан сиэн кэбиспиттэр. ⁵Сороѳо чычаас буорга, таастаах сиргэ, түһэн буора чараас буолан, сотору быган тахсыбыт; ⁶күн уота сырайбытыгар үүммүт үүнүү дирингник силис тарпатах буолан, хатан хаалбыт. ⁷Сорох сиэмэтэ хатыылаах эрбэһин быыһыгар түбэспит, онон хатыылаах эрбэһин саба үүнэн, бу сиэмэ астамматах. ⁸Оттон сорох сиэмэ, өнг сиргэ түһэн, ас кутан элбээн тахсыбыт: сороѳо отут, сороѳо алта уон, сороѳо сүүс төгүл үрдүк үүнүүнү биэрбит».

⁹Кини бу домоѳун түмүктээн эппитэ: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

Домох суолтата

¹⁰Соѳотоѳун хаалбытыгар аргыстара Уон Иккиэлэрдиин Кинини төгүрүйэн туран, бу домох суолтатын ыйыппытара.

«¹¹Эһиэхэ Тангара Саарыстыбатын кистэлэннэрин билэр кыах бэриллибитэ, — диэбитэ Кини, — оттон ити таһынааѳыларга барыта домоѳунан бэриллэр; онон кинилэр ¹²харахтарынан көрөр эрэри — көрбөттөр, кулгаахтарынан истэр эрэри — өйдөөбөттөр; оттон Тангараѳа эргиллэллэрэ эбитэ буоллар, аһыылары бырастыы буолуо этэ».

Бурдук ыһааччы туһунан домох быһаарыыта

«¹³Бу домоѳу өйдөөбөккүт дуо? — диэбитэ Иисус. — Дьэ уонна кэлэн атын домохтору хайдах өйдүөххүтүй? ¹⁴Бурдук ыһааччы Тангара тылын ыһар. ¹⁵Суол кытытыгар ыһыллыбыт сиэмэ — ыһыллыбыт тылы истибит дьон, ол гынан баран, истээттэрин кытта, сатана тийиэн кэлэн кинилэр сүрэхтэригэр ыһыллыбыт тылы уоран ильдэ барар. ¹⁶⁻¹⁷Оттон таастаах сиргэ ыһыллыбыт сиэмэ — эмиэ тылы иһиттэллэр эрэ, тута үөрүүнү кытта ылынар эрэри, диринг силиһэ суох буолан өр тулуспат дьону сирэйдээн көрдөрөр: кэлин, кутурѳан кэмэ кэллэѳинэ, эбэтэр тыл туһуттан сойуолааһын саѳаланнаѳына, кинилэр итэѳэллэрин сонно сүтэрэн кэбиһэллэр. ¹⁸Оттон хатыылаах эрбэһин быыһыгар ыһыллыбыт сиэмэ — тылы истэр дьону көрдөрөр, ¹⁹ол эрэри кинилэр сүрэхтэригэр олох сүпсүлгэнэ, баайга-дуолга умсугуйуу уонна да атын баѳа санаа киирэн, тылы саба баттаан кэбиһэр, инньэ гынан истибит тыллара туһата суох хаалар.

²⁰Оттон өнг буорга ыһыллыбыт сиэмэ — истибит тылларын ылынар дьон; кинилэр отут, алта уон, сүүс оччонон үрдүк үүнүүнү биеэрэллэр».

Орон анныгар умайар сибэтиинньик

²¹Итиэннэ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Сибэтиинньиги уматан баран, иһитинэн саба уураары, аҕалаллар дуу, орон анныгар туруораары дуу? Олоҕор туруораары аҕалаллар буолбатах дуо? ²²Ханнык да кистэлэнг арыллыбатаҕа диэн суох, туох да кистэммит биллибэтэҕэ диэн эмиэ суох. ²³Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

²⁴Итиэннэ Иисус эппитэ: «Бу истибиккитин өйдөөн кэбинин: ханнык кээмэйинэн кээмэйдиигит да, эһиэхэ эмиэ оннук кээмэйинэн кээмэйдиихтэрэ, итиэннэ эһиэхэ, истээччилэргэ*, өссө эбэн биэриэхтэрэ. ²⁵Баардаахха өссө бэриллэҕэ, туга да суохтан баара кытта былдьаныаҕа».

Бурдук сиэмэтин туһунан домох

²⁶Итиэннэ Иисус эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ сөбүй? Эһиги манныгы санаан көрүн: киһи буорга бурдук сиэмэтин ыһар; ²⁷түүнүн киһи утуйар, күнүһүн турар, оттон сиэмэтэ хайдах үүнэн иһэрин билбэт. ²⁸Бурдугу сир бэйэтэ үүннэрэр: маннай күөх үнүгэс үүнэр, онтон куолас быган тахсан ас кутар; ²⁹бурдук бустаҕына, хомуур саҕаланар, оччоҕо киһи сиэрпэтин ылан, бурдугун быһа тахсар».

Хартыыһа сиэмэтин туһунан домох

³⁰Итиэннэ өссө эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ, ханнык домоҕунан быһаарыахха сөбүй? ³¹Манныгы санаан көрүн: бу хартыыһа сиэмэтэ баар. Буорга ыһалларын саҕана, кини сир үрдүгэр баар сиэмэлэртэн барыларын туттан саамай кырала, ³²оттон ыспыттарын кэннэ — оҕуруот үүнээйилэриттэн барыларын туттан улаханнара буолар, суон, хойуу лабааланар, онон бэл көтөрдөр, көтөн кэлэн, кини күлүгэр уйа туттар кыахтаналлар».

* 4:24 *Истээччилэргэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

³³ Бу курдук, төһө истэллэрин тухары, кинилэри элбэх домо-
бунан үөрэппитэ. ³⁴ Домоҕо суох кинилэргэ тугу да эппэт этэ,
оттон үөрэнээччилэригэр, бэйэлэрэ эрэ хааллахтарына, бары-
тын туспа быһааран биэрэрэ.

Силлиэни тохтоутуу

³⁵ Ол күн киэһэтигэр Кини үөрэнээччилэригэр: «Унуор туо-
руоҕун», — диэбитэ. ³⁶ Онон кинилэр дьону ыталаан баран,
Иисус олорор ончотугар киирэн унуор устубуттара; онно Ки-
нини кытта атын тыылаахтар эмиэ бааллара. ³⁷ Эмискэ күүстээх
силлиэ түспүтэ; долгун ончону сабыта охсон, ончо уунан
туолан барбыта. ³⁸ Кини бу кэмгэ олбоҕу сыттанан, куормаҕа
утуйа сыппыта. Үөрэнээччилэрэ Кинини уһугуннаран: «Үөрэ-
тээчи! Биһиги өлөн эрэрбитигэр Эн кыһаммаккын дуо?» —
диэбиттэрэ.

³⁹ Кини туран тыалы буйан муораҕа: «Уурай, тохтоо!» — диэ-
тин кытта, сонно тута тыал сэллээн, улуу чуумпу буолбута.

⁴⁰ Онуоха Иисус эппитэ: «Эһиги тоҕо маннык куттаҕаскы-
тый? Итэҕэлгит хайдах суоҕуй?»

⁴¹ Үөрэнээччилэр, ис-истэриттэн куттанан кэлэн: «Кимий —
бу Кини? — дэһиспиттэрэ. — Тыал да, муора да тоҕо Киниэхэ
бас бэринэллэрий?»

Куһаҕан тыын буулаабыт киһитин үтүөрдүү

С Кинилэр муора унуоргу кытылыгар, Гадара* сиригэр, тикси-
биттэрэ. ² Иисус ончоттон тахсаатын кытта, өлбүт дьон хара-
йыллыбыт таас хаспахтарыттан Киниэхэ уун-утары быртах тыын-
на буулаппыт биир киһи тахсыбыта. ³ Бу хоруоптар быыстарыгар
дьиэлэнэр киһини, бэл сыабынан да кэлгийэн, ким да кыайан
туппат этэ; ⁴ хас да төгүл хандалылаан, сыабынан кэлгийэн көрө
сылдыбыттара да, сыаптарын быһыта тыытан баран хандалыны
хайа сынньан кэбиһэрэ, онон кинини ким да кыайан сыһыппа-
таҕа: ⁵ кини түүннэри-күннэри хайанан, киһи унуохтарынан
ыһыыты-хаһыыты сылдыра, тааһынан бэйэтин кырбанара.

⁶ Бу киһи, Иисус иһэрин ыраахтан көрөөт, утары сүүрэн кэл-
битэ уонна тонхойон баран ⁷ күөмэйин мунунан: «Эн миэхэ

* ^{5:1} Гадара — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Гергеса».

тугун кыһалжатай, Иисус, Үрдүк Тангара Уола? — диэн үөгүлээбитэ. — Тангара туһугар Эйигиттэн ааттаһабын, миигин муннаама!» ⁸ Иисус киниэхэ: «Быртах тыын, бу киһиттэн табыс!» — диэбитин иһин, кини итинник эппитэ.

⁹ «Аатын кимий?» — диэн ыйыппыта Иисус.

«Биһиги элбэхпит, ол иһин мин аатым Легион диэн», — диэбитэ кини. ¹⁰ Итиэннэ биһигини бу дойдуттан киэр үүрүмэ диэн көрдөһөн-ааттаһан барбыта.

¹¹ Онно хайа эниэтигэр сибиинньэ халын үөрэ мэччийэ сылдыра. ¹² Абааһылар Иисустан: «Сибиинньэлэргэ баран киир-риэхпитин, биһигини кинилэргэ ыыт», — диэн көрдөспүттэрэ. ¹³ Иисус көңүллээбитэ. Быртах тыыннар тахсан, сибиинньэлэргэ киирбиттэригэр сибиинньэ бүтүн үөрэ барыта икки тыһыынча кэринэ тумустаах — эмпэрэттэн муораҕа ыстанан тимирэн хаалбыта.

¹⁴ Сибиинньэ үөрүн бостууктара куоракка уонна дэриэбинэлэргэ сырсан тийэн бу туһунан кэпсээбиттэрэ. Онон олохтоохтор туох буолбутун көрө тахсыбыттара. ¹⁵ Иисуска кэлбиттэрэ, арай абааһы буулаабыт киһитэ — били элбэх абааһылана сылдыбыт киһи — таһаһын таннан, өлүөр өйдөнөн олороро, ону көрөн улаханлык куттаммыттара. ¹⁶ Туох буолбутун көрбүт дьон абааһыга буулаппыт киһи хайдах буолбутун, сибиинньэлэр туох буолбуттарын кинилэргэ кэпсээн биэрбиттэрэ. ¹⁷ Олохтоохтор ону истэн баран, Иисуһу биһиги дойдубутуттан бар диэн көрдөспүттэрэ.

¹⁸ Иисус оночоҕо киирбитигэр абааһыга буулата сылдыбыт киһи, Кинини кытта бииргэ сылдыаары, көрдөспүтэ, ¹⁹ ону Кини көңүллээбэтэҕэ. «Дьибэҕэр, дьоннор баран Айыы Тойон эйигин аһынан, тугу онгорбутун кэпсээ», — диэбитэ. ²⁰ Киһи Уон Куорат уобалаһыгар тийэн, Иисус кинини үтүөрдүбүтүн туһунан кэпсээн барбыта; истибит эрэ барыта бэркиһээбитэ.

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

²¹ Иисус оночоҕо олорон эмиэ унуоргу кытылга туораабытыгар тула көй үгүс дьон мустубута. Кини муора кытылыгар сылдыбыта. ²² Арай биир Иаир диэн ааттаах киһи, синагога тойотторуттан биирдэстэрэ, тийэн кэлэн, Иисус атаҕар умса

түһэн: ²³ «Кыысчааным быстаары сытар; Эн барангнын киниэхэ илиигин уурдаргын, оѳом үтүөрүө, тыыннаах хаалыа этэ», — диэн көрдөспүтэ-ааттаспыта. ²⁴ Иисус кинини кытта барсыбыта.

Кэнниттэн дьон халѳаһалыы ыга анньан батыһан испитэ. ²⁵ Уон икки сыл устата хаана баран эрэйдэммит биир дьахтар ²⁶ (кини элбэх эмчиккэ эмтэтэн, үбүн бараабыта гынан баран туһаламматаѳа — туруга эбии ыараабыта) ²⁷ Иисус туһунан истэн, дьон быыһынан киирэн, Киниэхэ кэнниттэн чугаһаан кэлбитэ уонна таһаһын таарыйбыта. ²⁸ «Таһаһын да таарыйдаһына, экчи үтүөрүөм», — диирэ кини. ²⁹ Таарыйаатын, хаана барара тохтоон үтүөрэн хаалбыта, ону бүтүн этинэн-хаанынан билбитэ.

³⁰ Бу кэмгэ Иисус, Киниттэн күүс тахсыбытын билэн, кэннин хайыһан: «Мин таһаспын ким таарыйда?» — диэн дьонтон ыйыппыта.

³¹ «Эйигин дьон ыга анньан турарын көрөбүн дии, уонна хайдах ким таарыйда диигиний?» — дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

³² Иисус Кинини таарыйбыт дьахтары көрдөөн, тула көрбүтэ. ³³ Субу аѳай туох буолбутун билэн титирэс буола куттаммыт дьахтар Кини атаѳын тумсугар сиргэ бүк түһэн, барытын кырдыгынан кэпсээн биэрбитэ.

³⁴ «Кыыһым, эйигин итэѳэлинг быыһаата, — диэбитэ Иисус. — Чэ, эйэни кытта дьизэлэ уонна аны итинник ыалдыма».

³⁵ Кини маны этэ турдаѳына, синагога тойонугар дьизэтиттэн кэлэннэр: «Кыыһын быһынна. Үөрэтээччини туохха сүпсүгүрдүөххүнүй?» — диэбиттэрэ.

³⁶ Онуоха Иисус бу эппиттэрин истэн*, синагога тойонугар: «Куттаныма, итэѳэй эрэ», — диэбитэ. ³⁷ Петртан, Иаковтан уонна Иаков быраата Иоантан ураты атын ким даѳаны Кинини кытта барсарын Иисус көнүллээбэтэѳэ. ³⁸ Синагога тойонун дьизэтигэр кэлбиттэрэ. Иисус аймалѳан буолбутун — ытыыр-соһуур, энэлийэр дьону көрбүтэ. ³⁹ «Тоѳо айманаѳыт-ытаһаѳыт? — диэбитэ Кини дьизэѳэ киирэн. — Оѳо тыыннаах, утуйа сытар». ⁴⁰ Кинини күлүү гыммыттара.

Иисус, барыларын таһаартаан баран, оѳо аѳалаах ийэтин уонна Бэйэтин үс үөрэнээччитин илдэ кини сытар хоһугар

* 5:36 Бу эппиттэрин истэн — эбэтэр «бу эппиттэригэр кыһаммакка».

киирбитэ итиэннэ кыысчааны илиититтэн ылан баран, киниэхэ туһаайан: ⁴¹«Талифа куми!» — диэбитэ. (Ол аата, тылбаастаа-тахха, «Кыысчаан, эйиэхэ этэбин, тур!») ⁴²Кыыс сонно туран, хааман барбыта; кини сааһа уон иккитэ этэ. Маны көрбүт дьон сөрү диэн сөхпүттэрэ. ⁴³Иисус бу туһунан ким да билиэ суохтаах диэн кинилэри кытаанахтык сэрэтэн баран, кыыһы аһаталларыгар соруйбута.

Чиэстэммэт пророк

6 Мантан тахсан Иисус дойдутугар тийбитэ, үөрэнээччилэрэ батыһан барбыттара. ²Субуота буолбутугар Кини синагога-ҕа киирэн үөрэппитэ. Үөрэтэрин истибит дьон үксэ: «Бу Киһи хантан маны удьуордаата? — диэн сөбөллөрө. — Хайдахтаах муударай өй бэриллибитий, хайдахтаах дыктилэри онгороруй! ³Кини Мария уола, Иаков, Иосия, Иуда уонна Симон бырааттара, болуотунньук буолбатах этэ дуо? Эдьийдэрэ-балыстара манна, биһигини кытта, бааллар буолбаат?» Онон Кинини итэ-бэйбэтэхтэрэ.

⁴Иисус кинилэргэ эппитэ: «Чиэстэммэт пророк диэн суох, арай кинини дойдутугар, дыэтигэр-уотугар чиэстээбэттэр». ⁵Кини онно ханнык да дыктини кыайан онорботоҕо, аҕыйах ыарыһаҕы илиитин ууран үтүөрдүбүтэ. ⁶Кинилэр итэбэйбэттэрин Иисус сөбөрө.

Уон икки Апостолы ыытыы

Кини чугастааҕы дэриэбинэлэринэн сылдьан үөрэппитэ. ⁷Оттон Уон Иккиэлэрин ынгыран ылан иккилии гынан, Евангелиены биллэртэрэ ыталаан барбыта; баралларыгар быртах тыыннары үүрэн таһаартыыр былааһы биэрбитэ; ⁸суолга тайах мастан ураты тугу да ылбаттарыгар, килиэби да, матаҕаны да, курдарыгар алтан харчыны да уктубаттарыгар, ⁹атахтарыгар судургу сандалия кэтэллэригэр, уларыттар таһаһы ылбаттарыгар эппитэ. «¹⁰Ханнык эмэ ыалга түстэххитинэ, ол сиртэн барыаххытыгар диэри ханна да көһүмэн, — диэбитэ Кини. — ¹¹Оттон ким эмэ эһигини киллэрбэтэҕинэ, эбэтэр истиэн баҕарбатаҕына, кинилэри утары туоһу буоллун диэн, тахсан иһэннит, атаххыт быылын кытта тэбээн хаалларыҥ. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Дьүүл күнүгэр ол куоракка Содомнаах Гоморратааҕар

ордук ыарахан буолуоҕа*». ¹² Кинилэр баран дьону аньыны билинэргэ ынгырбыттара, ¹³ дьонтон элбэх абааһыны үүрэн таһаарбыттара уонна үгүс ыарыһаҕы арыынан оҕунуохтаан үтүөрдүбүттэрэ.

Иоанн Сүрэхтээччи өлүүтэ

¹⁴ Ирод** ыраахтааҕы Иисус туһунан истэн (Кини аата киэнник биллибитэ): «Ити Иоанн Сүрэхтээччи тиллэн араас дыктини онорон эрдэҕэ», — диэбитэ. ¹⁵ Атыттар буоллаҕына бу Илия дииллэрэ, оттон сорохтор эмиэ былыргы пророктартан биридэстэрин курдук пророк кэлбит дэһэллэрэ.

¹⁶ Итинник кэпсэтэллэрин иһиттэҕинэ, Ирод: «Суох, ити Иоанн — мин моонньоох баһын быстарбыт киһим — тиллибит», — диирэ. ¹⁷ Бу Ирод, ойох ылбыт дьахтарыттан, быраатын Филипп ойоуттан Иродиадаттан сылтаан, Иоанны туттаран ылан, хаайыыга бырахтарбыта, ¹⁸ тоҕо диэтэххэ, Иоанн кинини: «Быраатың ойоҕун ыларын сиэрэ суох быһыы», — диэн буйсара. ¹⁹ Иродиада буоллаҕына Иоаннга өстүйөн, кинини өлөрүүн баҕарара да, ол хайдах да кыаллыбат этэ. ²⁰ Иоанн кырдыксыт, сибэтиэй киһи буоларын Ирод билэр буолан, киниттэн саллара, ол иһин кинини харыстыыра; Иоанн этэрин толорон Ирод элбэҕи онороро***, кини тылын-өһүн сөбүлээн истэрэ.

²¹ Биридэ Ирод төрөөбүт күнүн бэлиэтиир малааһыныгар үрдүк сололоох үдүмэрдэрин, сэриитин тойотторун уонна Галилея аҕа баһылыктарын ынгырбытыгар тоҕоостоох күн дьэ үүммүтэ. ²² Иродиада кыһа**** киирэн үнкүүлээн, Ирод уонна кини ыалдьыттарын санааларын таппыта, онон ыраахтааҕы кыыска: «Тугу да көрдөө — барытын биэриэм!» — диэн эрэннэрибитэ.

* 6:11 *Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Дьүүл күнүгэр ол куоракка Содомнаах Гоморратааҕар ордук ыарахан буолуоҕа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 6:14 *Ирод* — Ирод Антипа, Улуу Ирод уола.

*** 6:20 *Иоанн этэрин толорон Ирод элбэҕи онороро...* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иоанн этэрин иһиттэҕинэ, Ирод улаханлык симиттэрэ...»

**** 6:22 *Иродиада кыһа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кыһа Иродиада».

²³ Кини өссө андабайбыта: «Көрдөөбүккүн барытын, саарысты-бам анаарын кытта биэриэм».

²⁴ Кыыс тахсан ийэтиттэн: «Тугу көрдүүбүн?» — диэн ыйыппыта.

«Иоанн Сүрэхтээччи баһын», — диэбитэ ийэтэ.

²⁵ Кыыс сонно тута тиэтэйэ-саарайа ыраахтааҕыга төттөрү киирбитэ: «Эн сибилигин Иоанн Сүрэхтээччи баһын бүлүүдэҕэ ууран миэхэ аҕалан биэриэххин баҕарабын».

²⁶ Ыраахтааҕы курутуйбута эрээри, ыалдьыттарын иннигэр биэрбит андаҕарын кэһимээри, кыыска аккаастыан баҕарбатаҕа. ²⁷ Онон тус харабылын ыңгыран ылан, Иоанн баһын аҕаларга соруудахтаан ыйыппыта. Харабыл киһитэ хаайыыга тийиэн, Иоанн моонньоох баһын быһан баран, ²⁸ бүлүүдэҕэ ууран, кыыска аҕалан туттарбыта, кыыс ону ийэтигэр биэрбитэ. ²⁹ Иоанн үөрэнээччилэрэ бу туһунан истэн, кэлэн кинини ылан, харайбыттара.

Бис тыһыынча киһини аһатыы

³⁰ Апостоллар Иисуска төннөн кэлэн тугу гыммыттарын, дьону туохха үөрөппиттэрин кэпсээбиттэрэ. ³¹ «Бүөм сиргэ бэйэҕит эрэ барангыт сынньана түһүн», — диэбитэ Иисус. Дьон биир кэм кэлэ-бара турар буолан, кинилэр аһыыр да кыахтара суоҕа. ³² Онон онгочоҕо бэйэлэрэ эрэ олорон, ким да билбэтинэн иччитэх сиргэ устубуттара. ³³ Ол эрээри баран эрэллэрин көрөн, бэрт үгүс киһи кинилэри билэ охсубута; бары куораттан барытыттан сылдыар сатыы дьон кинилэри күөйэ сүүрэн иннилэригэр түһэн Киниэхэ үмүөрүспүттэрэ. ³⁴ Иисус онгочоттон тахсан, көй үгүс киһи мустубутун көрөн, маньыһыта суох барааннар курдуктарын иһин, аһыммыта, онон кинилэри элбэххэ үөрэтэн барбыта.

³⁵ Онтон, күн ырааппытыгар, үөрэнээччилэрэ кэлэн эппиттэрэ: «Бу иччитэх сир, күн да киэһэрдэ, ³⁶ онон дьону ыталаа; чугастааҕы дэриэбинэлэргэ, сэлиэнньэлэргэ баран аһыыр астарын атыыластыннар».

³⁷ «Эһиги кинилэргэ аста биэрин», — диэбитэ Иисус.

«Бараммыт, икки сүүс динарийга килиэп атыылаһан аҕалан, аһатыах бэйэбит дуу?» — дэһиспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

³⁸ «Эһиги төһө килиэптээххитий? — Иисус ыйыппыта. — Баран көрүн».

Төһө баарын көрөн баран, үөрэнээччилэр: «Биэс килиэби кытта икки балык баар», — диэбиттэрэ.

³⁹ Кини дьону күөх окко бөлөх-бөлөх ололорлоругар сооруйбута. ⁴⁰ Сүүстүү, биэс уоннуу буола-буола бары кэккэлэнэ ололорбуттара. ⁴¹ Иисус биэс килиэби кытта икки балыгы ылан баран, халлаан диэки көрөн туран Танараҕа махтаммыта уонна килиэби тоһутан үөрэнээччилэригэр, дьонго түнэтин диэн, биэртэлээбитэ. Икки балыгы эмиэ барыларыгар үллэрбитэ. ⁴² Бары тото-хана аһабыттара. ⁴³ Ол кэннэ өссө ордубут килиэби кытта балыгы хомуйбуттара, уон икки толору тымтай буолбута. ⁴⁴ Манна барыта биэс тыһыынча кэринэ киһи аһабыта.

Уу устун хаамыы

⁴⁵ Сонно, Иисус дьону ыталыыр кэмигэр, үөрэнээччилэрин онгочо олордон муора унуор баар Вифсаидаҕа ыппыта. ⁴⁶ Дьону ытан баран, Кини хайа үрдүгэр үнэ тахсыбыта.

⁴⁷ Киэнэ онгочо муора үөһүгэр тийбитэ. Бу кэмнэ Иисус кытылга соҕотох этэ. ⁴⁸ Үөрэнээччилэрэ уун-утары үрэр тыал-лын туруулаһан, сэниэлэрэ эстибитин көрөн, Кини халлаан суһуктуйуута муора устун хааман, кинилэргэ тийэн кэлбитэ, итиэннэ аһа барыан баҕарбыта. ⁴⁹ Кинилэр Иисус уу ньуурунан хааман иһэрин көрөттөр, сибиэн иһэр дии санаан, ханытаһа түспүттэрэ. ⁵⁰ Бары Кинини көрөн уолуя куттамыттара.

«Уоскуйун: бу — Мин, куттаныман», — диэбитэ Иисус хапсабар. ⁵¹ Сонно, онголоругар киирээтин, тыал астан хаалбыта. Онуоха өссө ордук сөхпүттэрэ; ⁵² сүрэхтэрэ дьэбирэ бэрт буолан, Кини аҕыйах килиэбинэн үгүс киһини тоторбут дыктитин өйдүү иликтэрэ.

Геннисарекка ыарыһахтары үтүөрдүү

⁵³ Унуор туорааннар, Геннисарет сиригэр тийэн, кытылга тиксибиттэрэ. ⁵⁴ Онгочоттон тахсыбыттарыгар олохтоохтор Иисусу билэ охсон, ⁵⁵ чугас эргин сирдэри тилийэ сүүрэ сылдьан, ыарыһах дьону тэллэхтэри Киниэхэ, ханна баарын истэ сылдьан, аҕалтаабытынан барбыттара. ⁵⁶ Иисус — дэриэбинэлэргэ,

куораттарга, уһаайбаларга — ханна да тиййбитин иһин, ыары-
 хахтары киэн, аһаҕас сиргэ сытыартыыллара уонна, мунҥ саа-
 тар, таһаһын тэллэҕин таарыйары көнүллүүрүгэр көрдөһөл-
 лөрө. Таарыйбыт дьон үтүөрэн иһэллэрэ.

Өбүгэлэр үгэстэрэ

7 Фарисейдар уонна хас да сокуонньут, Киниэхэ Иерусалим-
 тан кэлэннэр, ² Кини сорох үөрэнээччилэрэ килиэби «быр-
 тах» илиилэринэн, ол эбэтэр сууммакка эрэ, сииллэрин көрөн,
 сэмэлээбиттэрэ. (³ Фарисейдар, эмиэ атын иудейдар курдук,
 өбүгэлэрин үгэстэрин тутуһан, илиини тонгоноххо диэри кичэ-
 йэн суунар сиэри-туому онгорон эрэ баран, аһыыллар этэ; ⁴ ба-
 һаартан кэлэн баран эмиэ, ыраастаммакка эрэ, аһаабаттара;
 итиэннэ онтон да атын элбэх үгэстээх этилэр: чааскыларын,
 купсууннарын, алтан олгуйдарын уонна ыскаамыйаларын* суу-
 йар сиэри-туому тутуһаллара.)

⁵ Фарисейдар уонна сокуонньуттар Иисустан ыйыппыттар:
 «Эн үөрэнээччилэрин өбүгэлэрбит үгэстэрин тутуспакка, тоҕо
 килиэби суумматах илиилэринэн сииллэрий?»

⁶ Кини эппитэ: «Эһиги сирэй көрбөхтөр тускутунан Исаяя
 пророк Суруйууларга өтө көрөн сөпкө да эппит: „Бу дьон
 тылларыгар эрэ Миигин ытыктыыллар, сүрэхтэрэ Миигиттэн
 ыраах. ⁷ Кинилэр Миэхэ сүгүрүйэллэрэ туох да туһата суох:
 үөрэтэллэрэ барыта — дьон ыйыыта-кэрдиитэ“ диэн.

⁸ Эһиги Танара кэриэһин хаалларанньыт, дьон үгэһин тутуһа-
 ҕыт, купсууннаргытын, чааскыларгытын сууһаҕыт, ити курдук
 онтон да атыны элбэҕи онороҕут**».

⁹ Итиэннэ өссө эппитэ: «Бэйэ үгэһин тутуһаары, Танара кэ-
 риэһин көтүрэри эһиги бэркэ сатыыгыт. ¹⁰ Моисей „Ийэлээх
 аҕаһын ытыктаа“ уонна „Аҕатын, биитэр ийэтин үөҕээччи өлү-
 өхтээх“ диэн эппитэ. ¹¹ Оттон эһиги буоллаҕына киһи аҕатыгар,
 биитэр ийэтигэр „Тугу эн миигиттэн туһаныхтааҕын корван

* ^{7:4} Ыскаамыйаларын — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу
 тыл суох.

** ^{7:8} Купсууннаргытын, чааскыларгытын сууһаҕыт, ити курдук онтон да
 атыны элбэҕи онороҕут — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу
 тыллар суохтар.

(Тангараба бэлэх) буолла“ диэтэҕинэ, ¹²киниэхэ аҕатын-ийэтин туһугар тугу да гымматыгар көнүл биэрэҕит: ¹³онон бэйэҕит үгэскитинэн эһиги Тангара тылын көтүрэҕит. Ити курдук атыны да онороргут элбэх».

Киһини туох киртитэрий?

¹⁴Онтон мустубут дьону ыныран ылан эппитэ: «Бары Миигин истин уонна бу этэрбин ырыналаан көрүң: ¹⁵тастан туох да киирбитин иһин, киһини киртитэр кыаҕа суох; киһи сүрэҕиттэн тахсыбыт — ол киһини киртитэр. ¹⁶Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!*

¹⁷Иисус мустубут дьону хаалларан, дьиэҕэ киирбитигэр үөрэнээччилэрэ Киниттэн ити домох суолтатын ыйыппытара. «¹⁸Эһиги эмиэ толкуйа суоххут дуу? — диэбитэ Иисус. — Киһини, тастан туох да киирбитин иһин, киртитэр кыаҕа суоҕун эһиги ама өйдөөбөккүт дуо? ¹⁹Тастан туох киирбитэ киһи сүрэҕэр буолбакка, иһигэр киирэр уонна киэр таһаарыллар; онон ас барыта ыраас**».

²⁰Итиэннэ салгыы эппитэ: «Киһиттэн тахсар — киһини киртитэр, ²¹тоҕо диэтэххэ, хара санаа, содур быһыы, көссүүлэһии, уоруу, өлөрүү киһи иһиттэн, сүрэҕиттэн, тахсар; ²²инсэ-обот, өһүөн, уодаһын, сирэйэ-хараҕа суох быһыыланыы, ордугурбааһын, Тангараны холуннарыы, үрдүктүк сананыы, өйө суох быһыыланыы — ²³бу куһаҕан барыта киһи иһиттэн тахсан киһини киртитэр».

Сирофиникия дьахтарын итэҕэлэ

²⁴Иисус мантан тахсан, Тир уонна Сидон*** сирдэринэн барбыта. Түһэр дьиэтигэр киирэн баран, манна баарын ким да билиэн баҕарбатаҕа эрэри, кыайан кистэммэтэҕэ. ²⁵Биир дьахтар (кини быртах тыынна буулаппыт кыыс оҕолооҕо), Иисус кэлбитин истэн, тийэн Кини иннигэр сөһүргэстии түспүтэ.

* 7:16 *Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 7:19 *Онон ас барыта ыраас* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «онон Кини аһы барытын ыраас диэбитэ».

*** 7:24 *Сидон* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

²⁶ Бу Сирофиникиянтан төрүттээх омук дьахтара этэ; кини: «Кыыспыттан абааһыны үүрэн таһаар», — диэн көрдөспүтэ.

²⁷ «Бастаан оҕолор тото аһаатыннар, кинилэр килиэптэрин ылан ыттарга быраҕар табыллыбат», — диэбитэ Иисус.

²⁸ «Оннук, Тойонуом, — дьахтар сөбүлэспитэ. — Ол эрэри, ыттар эмиэ остуол анныгар оҕолор тохпут тоорохойдоруттан сииллэр эбээт».

²⁹ Иисус эппитэ: «Чэ, бу тылын иһин дьиэҕэр төнүн. Абааһы кыыскыттан табыста». ³⁰ Дьахтар дьиэтигэр тийэн көрбүтэ, кыысчаана абааһыттан босхолонон, бэркэ холкутуйан оронугар сытара.

Тыла суох дьүлэйи үтүөрдүү

³¹ Онтон Иисус Тирдээх Сидон сириттэн тахсан*, Уон Куорат уобалаһынан Галилея муоратыгар барбыта. ³² Тыла суох дьүлэй киһини Иисуска илдьэ кэлэн, киниэхэ илиитин уураыгар көрдөспүттэрэ. ³³ Иисус кинини туора сизтэн таһааран кулгааҕар сөмүйэтин укпута, онтон тарбаҕар силлээн баран киһи тылын таарыйбыта; ³⁴ итиэннэ халлаан диэки көрөн туран, үөһэ тыынан баран: «Еффафа!» («Чөллөрүй!») — диэбитэ. ³⁵ Сонно тутта киһи кулгааҕа чөллөрүйэ түспүтэ, тыла өһүллэн, ыраас бэйэлээхтик сангарар буолбута. ³⁶ Иисус, мань кимиэхэ да кэпсээбэттэрин курдук, кытаанахтык сэрэппитэ, ол эрэри төһөнөн боборо да, соччонон өссө ордук сураҕы тарҕатар этилэр. ³⁷ «Тугу барытын бэркэ сатыыр, — диэн дьон сөҕөрө. — Дьүлэйдэри истэр гынар, тыла суохтары сангардар!»

Түөрт тыһыынча киһини аһаты

8 Ол күннэргэ бэрт элбэх киһи мунньустан баран аһыыр ас-тара суоҕун иһин, Иисус үөрэнээччилэрин ынгыран ылбыта. ² Дьону аһынабын, — диэбитэ Кини. — Миигин кытары бииргэ сылдыбыттара хайыы-үйэ үс хонно; аһыахтарын иһин, туохтара да суох. ³ Дьиэлэригэр аччык ыттаахпына, аны суолга сэниэлэрэ быстыа. Сорохторо бэрт ыраахтан кэлбиттэр».

⁴ Үөрэнээччилэрэ: «Манна, иччитэх сиргэ, хантан килиэп булан кинилэри аһатабытый?» — дэспиттэрэ.

* ^{7:31} *Тирдээх Сидон сириттэн тахсан* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тиртэн төннөн Сидон сиринэн ааспыта».

⁵ «Эһиги төһө килиэптээххитий?» — Кини ыйыппыта.

«Сэттэ», — диэбиттэрэ.

⁶ Иисус мустубут дьону сиргэ олордон баран, сэттэ килиэби ылан Танараҕа махтаммыта, уонна тоһуталаан үөрэнээччилэригэр биэрбитэ; кинилэр ону олорор дьонно түгэппиттэрэ. ⁷ Кинилэргэ өссө аһыйах балык баара; ону Кини алҕаан баран, эмиэ үөрэнээччилэригэр биэрэн дьонно үллэртэрбитэ. ⁸ Бары тотуохтарыгар диэри аһаабыттара; ордубут аһы хомуйбуттара сэттэ улахан корзина буолбута. ⁹ Манна барыта түөрт тыһыынча кэрингэ киһи аһаабыта. Онтон Кини дьону дьыэлэригэр ыыталаат, ¹⁰ сонно онгоҕо олорон, үөрэнээччилэрин кытта Далмануфа сиригэр устубута.

Дьикти бэлиэни эрэйии

¹¹ Онно Киниэхэ фарисейдар кэлэн мөккүһэн барбыттара. Кинилэр Иисуһу тургутан көрөн, халлаантан дьикти бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйаллара. ¹² Иисус ыараханнык өрө тыһынан баран эппитэ: «Бу көлүөнэ дьикти бэлиэни тоҕо эрэйэрий? Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бу дьонно дьикти бэлиэ көрдөрүллүө суоҕа». ¹³ Итиэннэ кинилэртэн араҕан, эмиэ онгоҕо олорон унуор туораабыта.

Фарисейдар уонна Ирод аһытыылара

¹⁴ Үөрэнээччилэрэ килиэп ылалларын умнан барбыт этилэр — онголоругар биир эрэ килиэптээхтэрэ. ¹⁵ «Көрүҥ, фарисейдар уонна Ирод аһытыыларыттан сэрэнэр буолун», — диэбитэ Иисус.

¹⁶ Үөрэнээччилэрэ бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ити килиэппит суоҕун иһин этэр», — дэспиттэрэ.

¹⁷ Ону билэн, Иисус: «Тоҕо килиэп ылбатахпыт дэһэбит? — диэбитэ. — Өссө даҕаны ырынгалыы, өйдүү иликкит дуо? Сүрэххит дьэбирэ кэм да ааһа илик дуу? ¹⁸ Харахтаах эрэри көрбөккүт, кулгаахтаах эрэри истибэккит дуу? Уонна умуннугут дуо, ¹⁹ Мин биэс килиэби биэс тыһыынча киһиэхэ үллэрбитим кэннэ, эһиги хас тымтайы толору хомуйбуккутуй?»

«Уон иккини», — диэбиттэрэ.

²⁰ «Оттон сэттэ килиэби түөрт тыһыынча киһиэхэ үллэрбиппэр ордугун хас корзинаны хомуйбуккутуй?»

«Сэттэни», — дэспиттэрэ.

²¹ «Уонна баран өйдүү иликкит дуо?» — диэбитэ Иисус.

Вифсаидаға хараға суоѳу үтүөрдүү

²² Вифсаидаға кэлбиттэрэ. Онно Киниэхэ хараға суох киһи-ни аҕалан «таарый» диэн көрдөспүттэрэ. ²³ Кини хараға суоѳу сиэтэн дэриэбинэ таһыгар таһаарбыта уонна хараҕын силинэн илитэн баран, илиитинэн саба туппута. «Тугу эмэ көрөбүн дуо?» — Иисус ыйыппыта.

²⁴ «Мас курдук барыннаһан ааһар дьону көрөбүн!» — диэбитэ хараға суох киһи.

²⁵ Иисус икки илиитинэн өссө төгүл кини харахтарын саба туп-пугар киһи үтүөрэн тугу барытын дьэнкэтик көрөр буолбута.

²⁶ «Дэриэбинэҕэ кииримэ уонна онно кимиэхэ да кэпсээ-мэ*», — диэн Иисус кинини сэрэтэн ыппыта.

«Эн Христоскун»

²⁷ Иисус үөрэнээччилэриниин Филипп Кесариятын дэриэби-нэлэригэр барбыттара. Айаннаан иһэн аара Кини үөрэнээччи-лэриттэн:

«Дьон Миигин ким дииллэрий?» — диэн ыйыппыта.

²⁸ «Сорох Иоанн Сүрэхтээччи диир, — диэбиттэрэ. — Сорох Илия, сорох пророктартан биирдэстэрэ буолуо диир».

²⁹ «Оттон эһиги Миигин ким дии саныгыты?» — диэбитэ Иисус.

«Эн Христоскун», — диэн хоруйдаабыта Петр. ³⁰ Иисус ки-миэхэ да бу туһунан этимэн диэн сэрэппитэ.

Иисус Христос өлөн баран тиллиэхтээгин төлкөлүүр

³¹ Кини үөрэнээччилэригэр Киһи Уола элбэх эрэи-муну кө-рүөхтээгин, аҕа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар Кинини туора көрөн өлөрүөхтээхтерин, ол кэнниттэн үһүс күнү-гэр тиллиэхтээгин туһунан кэпсээбитэ. ³² Маны барытын аһа-ҕастык эппитэ. Онуоха Петр Кинини туспа ынгыран ылан утары этэн, бопсон барбыта. ³³ Иисус эргиллэн үөрэнээччилэрин диэки көрөн баран, Петрга кытаанахтык эппитэ: «Киэр буол Миигит-тэн, сатана! Эн Тангара туһун буолбакка, киһи туһун саныгыҥ».

* 8:26 Уонна онно кимиэхэ да кэпсээмэ — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Иисус Христос туһугар барытыттан аккаастаныы

³⁴ Ол кэnnэ үөрэнээччилэрин кытта бииргэ норуоту ынгыран ылан эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар, ол бэйэтиттэн аккаастаннын уонна кириэһин ылан Миигин батыстын. ³⁵ Ким олоһун быыһыан баҕарбыт — олоһун сүтэриэбэ; ким Мин туспар уонна Евангелие туһугар олоһун сүтэрбит — олоһун быыһыаба. ³⁶ Киһи олоһун алдьатан туран аан дойдуну баһылаабыта киниэхэ туох туһалаах буолуой? ³⁷ Киһи бэйэтин олоһун тутунан толуйан ылыай? ³⁸ Бу билинги аныылаах, содур көлүөнэ иннигэр Миигиттэн уонна Мин тылларбыттан саппыт киниттэн Киһи Уола, Аҕатын килбиэннээх сырдыгынан сыдыаайан сибэтиэй Аанньаллардыын эргиллэн кэллэбинэ, эмиэ саатыаба».

9 Иисус эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу манна турааччылартан сорохторо, өлөр өлүү амтанын билбэккэ да сылдьан, Таһара Саарыстыбата улуу күүстээхтик кэлбитин көрүүхтэрэ».

Дьуһун уларыһыы

² Алта күн буолан баран Иисус Петры, Иаковы уонна Иоанны илдээ үрдүк хайаба ыттыбыта; онно кинилэртэн ураты атын ким да суоҕа. Кини үөрэнээччилэрин иннилэригэр туран дьуһунэ уларыһан хаалбыта, ³ таһаһа, сир үрдүгэр хайа да бэйэлээх таһас туртатааччы кыайан туртаппатын курдук, килбэҥнэс, кылбаа маһан буолбута. ⁴ Онтон кинилэргэ Илиялаах Моисей көстөн кэлэн Иисустуун кэпсэппиттэрэ.

⁵ «Равви, манна сылдьарбыт үчүгэй даһаны! — диэбитэ Петр Иисуска. — Биһиги үс отууну тутуохпут: Эһиэхэ биһири, Моисейга биһири, Илияга эмиэ биһири». ⁶ Куттамыттара бэрдиттэн, тугу да этиэн булбакка, кини итинник эппитэ.

⁷ Онтон кинилэргэ былыт сыдыаайбыта, ол быыһыттан: «Бу баар — Мин Тапталлаах Уолум, Кинини истин!» — диир саһа сатараабыта.

⁸ Эмискэ тулаларын көрүммүттэрэ: тастарыгар Иисустан ураты атын ким да суоҕа.

⁹ Хайаттан түһэн истэхтэринэ, Иисус, Киһи Уола өлбүттэртэн тиллиэр диэри, тугу көрбүттэрин кимиэхэ да кэпсээбэттэрин

курдук кытаанахтык сэрэппитэ. ¹⁰ Кинилэр, ону ылыммыттара эрээри: «„Өлбүттэртэн тиллэр“ диэн туох баҕайыный?» — дэһэ испиттэрэ. ¹¹ Итиэннэ Киниттэн: «Сокуонньуттар тоҕо Илия инники кэлиэхтээх дииллэрий?» — диэн ыйыппыттара.

«¹² Кырдык, Илия урут кэлэн барытын бэлэмниэхтээх, — диэбитэ Кини. — Оттон Киһи Уола, Суруйууларга этиллибитин курдук, элбэх эрэи көрүүхтээх, атаҕастаныахтаах. ¹³ Ол эрээри Мин эһиэхэ этэбин: Илия хайы-үйэ кэлбитэ эрээри, кинини таптаабыттарынан дыһайбыттара. Суруйууларга кини туһунан итинник этиллэр».

Быртаһ тыынҥа буулаппыт уолу үтүөрдүү

¹⁴ Иисус үөрэнээччилэригэр төннөн кэлэн көрбүтэ*: тулаларыгар киһи бөҕө мустубут этэ; сокуонньуттар кинилэри кытта мөккүһэ тураллара. ¹⁵ Иисуһу көрөн дыктиргээбит дьон Кинини эбэрдэлии сүүрэн кэлбиттэрэ.

¹⁶ «Туох туһунан кинилэри кытта мөккүһэбитий?» — диэн ыйыппыта Иисус үөрэнээччилэриттэн.

¹⁷ Мустубут дьон быһыттан биир киһи хоруйдаабыта: «Үөрэтээччи! Мин быртаһ тыынҥа буулаппыт тыла суох уолбун Эһиэхэ аҕалбытым. ¹⁸ Оҕобун абааһы ханна хам ылла да, сонно охторон түһэрэр. Оччоҕо оҕом, айабыттан күүгэн алла-алла, тийһин хабырынар, чиккэччи тартарар. Үөрэнээччилэргиттэн тыны үүрэн таһаарын диэн көрдөспүтүм да, кыайбатылар».

¹⁹ «Оо, итэҕэлэ суох көлүөнэ! — диэбитэ Иисус кинилэргэ. — Хаһаанҥа диэри эһигини кытта сылдыабын? Хаһаанҥа диэри эһигини тулуйабын? Кинини Миэхэ аҕалын».

²⁰ Уолу аҕалбыттара. Быртаһ тыын буулаабыт уола, Иисуһу көрөөт да, тартаран барбыта, сиргэ охтон түһэн, айабыттан күүгэн алла-алла, төкүнүйэ сылдыбыта.

²¹ «Манньык буолбута төһө өр буолла?» — Иисус уол аҕатыттан ыйыппыта.

«Олох кыра эрдэбиттэн, — диэбитэ аҕата. — ²² Оҕобун өлөрөөрү, элбэх төгүл ууга да, уокка да түһэрэ сатаабыта; Эн тугу эмэ кыайан оноруох буоллаххына, биһигини аһын, көмөлөс».

* 9:14 *Үөрэнээччилэригэр төннөн кэлэн көрбүтэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэргэ төннөн кэлэн көрбүттэрэ».

²³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Итэбэйэр кыхахтаах буоллаххына*, итэбэйээччигэ туох барыта кыаллар».

²⁴ Сонно уол аҕата харабыттан уу-хаар баһан туран: «Итэбэйэбин, Тойонуом!** — диэн санга аллайбыта. — Итэбэйэрбэр көмөлөс!»

²⁵ Иисус дьон саба сырһан иһэллэрин көрөн, быртаһ тыһыны боппута: «Тыла суох дьүлэй тыһын! Эһиэхэ этэбин: киниттэн таһыс уонна хаһан да киниэхэ кииримэ!»

²⁶ Биртаһ тыһын үөгүлээн баран, уолу күүскэ титирэстэппитинэн, таһсан барбыта. Уол өлбүт курдук буолан хаалбыта, ону көрөн үгүстэр: «Өллө», — дэспиттэрэ. ²⁷ Иисус уолу илииттэн ылан өрө тарпытыгар, уол туран кэлбитэ.

²⁸ Кини дьыэбэ киирбитигэр үөрэнээччилэрэ атын ким да суоһар: «Биһиги биртаһ тыһыны киниттэн тоһо кыайан үүрэн таһарбатахпытый?» — диэн ыйыппытара.

²⁹ «Абааһы ити биһин уһун мэлиппэ уонна пост*** эрэ күүһүнэн үүрүүххэ сөп», — диэбитэ Иисус.

Иисус Христос өлөн баран тиллэрин өссө биһрдэ этэр

³⁰ Мантан таһсан Галилея сиринэн барбытара; Иисус бу сирин ким да билбэтинэн ааһыан баһарбыта: ³¹ Кини үөрэнээччилэрин үөрэтэ-өйдөтө — Киһи Уола дьон илиитигэр бэриллэхтээбин, Кинини өлөрүүхтээхтэрин, ол эрэри Кини өлөн баран үһүс күнүгэр тиллэхтээбин кэпси — испитэ. ³² Бу кэпсиинин өйдөөбөтөхтөрө эрэри, ыйытыахтарын дьулайбытара.

Ким саамай улаһаный?

³³ Иисус Капернаумна кэлбитэ. Дьыэбэ киирэн баран: «Аара суолга ити тугу кэпсэппиккитый?» — диэн ыйыппыта. ³⁴ Үөрэнээччилэрэ сангарбатахтара. Кинилэр аара бэйэлэрин икки ардыларыгар хайалара саамай улаһанын быһаарса испиттэрэ.

* 9:23 *Итэбэйэр кыхахтаах буоллаххына* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тугу эмэ кыайан оноруох буоллаххына диэн ол тугуй?»

** 9:24 *Уу-хаар баһан туран: Итэбэйэбин, Тойонуом!* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

*** 9:29 *Уонна пост* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

³⁵ Иисус олорунан баран, Уон Иккиэлэрин ынтыран ылбыта: «Ким бастакы буолуон баҕарар, ол барыларыттан бүтэһик буоллун, барыларыгар чаҕар буоллун».

³⁶ Оттон оҕону ылан ортолоругар туруорбута уонна, кууһан баран, кинилэргэ эппитэ: ³⁷ «Ким маннык оҕолортон биирдэстэрин Мин аатым туһугар ылынар — ол Миигин ылынар; оттон ким Миигин ылынар — ол Миигин буолбатах, Миигин Ыппыты ылынар».

Ким биһигини утарбат — ол биһиги диэки

³⁸ «Үөрэтээччи! — диэбитэ Иоанн. — Биһиги Эн ааккынан абааһылары үүрэн таһаарар киһини көрдүбүт. Кини биһигини кытта бииргэ сылдыбат, ол иһин үүрэрин боптубут».

³⁹ Иисус эппитэ: «Киниэхэ мэхэйдээмэн. Мин ааппынан дыктини онорор киһи Миигин холуннара охсор кыаҕа суох. ⁴⁰ Ким эһигини утарбат — ол эһиги диэки. ⁴¹ Ким эһиэхэ, Христос үөрэнээччилэринэбит диэн, Мин аатым туһугар биир хончоҕор ууну иһэрдибит — ол, кырдыгы эһиэхэ этэбин, ылыахтаах наҕараадатыттан матыа суоҕа.

Аньыыга уккуйуу

⁴² Оттон ким эмэ Миигин итэҕэйэр бу кыралартан биирдэрин даҕаны аньыыга уккуйар буоллаҕына — киниэхэ моонньугар суоруна тааһын баайан баран, муораҕа бырахпыттара быдан ордук буолуо этэ. ⁴³⁻⁴⁴ Илиинг эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына, илиигин быһан ылан киэр бырах: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт* гееннаҕа, умуллубат уокка, икки илиилээх быраҕыллыан кэриэтэ, Олоххо бодон буолан киирбитинг ордук. ⁴⁵⁻⁴⁶ Атаҕын эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына, атаххын быһан ылан киэр бырах: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт гееннаҕа, умуллубат уокка, икки атахтаах быраҕыллыан кэриэтэ, Олоххо доҕолон киирбитинг ордук. ⁴⁷⁻⁴⁸ Хараҕын эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына, хараххын онгон ыл: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт уоттаах** гееннаҕа икки харахтаах

* 9:43-44, 46 *Үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 9:47-48 *Уоттаах* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

бырағыллыан кэриэтэ, Танара Саарыстыбатыгар агаар харах-таах киирбитинг ордук.

⁴⁹ Ханнык баҕарар киһи уотунан ыраастаныаҕа, ханнык баҕарар сиэртибэ тууһунан тууһаныаҕа*.

⁵⁰ Туус — үтүө ас; ол эрэри аһыта аастагына, ону тугунан төннөрүүххүтүй? Искитигэр туустаах, бэйэ-бэйэҕитин кытта эйэлээх буолун**».

Арахсыы туһунан

10 Иисус мантан тахсан, Иордан унуоргу энээринэн Иудея сиригэр кэлбитэ. Киниэхэ эмиэ дьон мустубута, Кини, үгэһинэн, ол дьону үөрэппитэ.

² Фарисейдар кэлэн Кинини холоон көрөн: «Эр киһи ойо-буттан арахсара көнүллэнэр дуо?» — диэн ыйыппыттара.

³ «Оттон Моисей эһиэхэ тугу ыйбытай?» — диэбитэ Иисус.

⁴ «Моисей дьахтарга арахсар суругу биэрэн баран, арахсары көнүллээбитэ», — диэн хоруйдаабыттара.

⁵ Иисус эппитэ: «Эһиги сүрэххит дьэбирин иһин, кини эһиэхэ итини көнүллээбитэ. ⁶ Аан бастакыттан, аан дойду айыллыабыттан, Танара эр киһини уонна дьахтары айбыта. ⁷ Онон „киһи ийэлээх-аҕатын хаалларан ⁸ ойоҕор холбоһуо***, оччоҕо иккиэн биир эт-хаан буолуохтара“, ол аата кинилэр аны икки аныгы буолбатахтар — иккиэн биир буолаллар. ⁹ Онон Танара холбообутун киһи араарбатын».

¹⁰ Үөрэнээччилэр, дьиэҕэ киирэн баран, бу туһунан өссө биирдэ ыйыппыттара. «¹¹ Ойобуттан арахсан атын дьахтары ойох ылар киһи — көссүүлэхэр, — диэбитэ Иисус. — ¹² Дьахтар эмиэ, эриттэн арахсан атын киһиэхэ эргэ тахсар буоллагына — көссүүлэхэр».

* ^{9:49} Ханнык баҕарар сиэртибэ тууһунан тууһаныаҕа — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. Былыр Иудеяҕа Танараҕа сиэртибэлиир астарын, ырааһырдын диэн, тууһуур этилэр.

** ^{9:50} Искитигэр туустаах буолун — «бэйэ-бэйэҕитин кытта доҕордуу буолун» диэн суолталаах грек тылын сомоҕо домоҕо.

*** ^{10:8} Ойобунуун холбоһуо — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Иисус Христос уонна кыра оҕолор

¹³Таарыйдын диэн Киниэхэ кыра оҕолору аҕалтаабыттары, үөрэнээччилэрэ чугаһаппатахтара*. ¹⁴Иисус ону көрөн, абаран эппитэ: «Оҕолору Миэхэ аһардын, кинилэр Миэхэ кэллэллэрин мэхэйдээмэн: Танара Саарыстыбатыгар манньктар киирэллэр. ¹⁵Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбатын оҕо курдук ылымматах киһи онно кириэ суоҕа». ¹⁶Уонна оҕолору кууһан ылан баран, илиитин ууран туран алҕаабыта.

Эдэр баай

¹⁷Иисус суол устун баран эрдэҕинэ, биир киһи сүүрэн кэлэн Кини иннигэр сөһүргэстии түспүтэ: «Үтүө Үөрэтээччи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гынахтаахпыный?»

¹⁸Иисус эппитэ: «Эн Миигин тоҕо үтүө диэн ааттыгыный? Танараттан ураты үтүө ким да суох. ¹⁹„Көссүүлэһимэ, өлөрүмэ, уорума, сымыйанан туоһулаама, албыннаама, ийэлээх-аҕабын ытыктаа“ диэн кэриэстэри эн билэҕин».

²⁰Киһи эппитэ: «Үөрэтээччи, мин итини барытын оҕо эрдэхпиттэн тутуһабын».

²¹Иисус кинини таптыы көрбүтэ. «Биир эйиэхэ тийбэт, — диэбитэ Кини. — Баран туох баардааххын барытын атыылаан дыдангыларга түнгэт, оччоҕо Халлаанҥа баайдаах буолуон; итиэннэ кэлэн кириэскин ылан** Миигин батыс».

²²Киһи бу тылтан санныйан, сирэйэ-хараҕа өһөн баран хаалбыта; кини олус баай этэ.

²³Иисус, тулатын эргиччи көрөн баран, үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Баай дьон Танара Саарыстыбатыгар киирэллэрэ хайдахтаах ыараханы!»

²⁴Үөрэнээччилэрэ Кини эппитин дьулайы истибиттэрэ. «Оҕолоор! Баайдарыгар эрэнэр дьон Танара Саарыстыбатыгар

* 10:13 *Чугаһаппатахтара* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сэмэлээбиттэрэ».

** 10:21 *Кириэскин ылан* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

киирэллэрэ хайдахтаах ыараханий!* — Иисус хатылаан эппитэ. —
²⁵ Баай киһи Тангара Саарыстыбатыгар киирэринээбэр, тэбиэн
 иннэ үүтүнэн дөбөһнүк ааһыаба».

²⁶ Үөрэнээччилэр бэркиһээн: «Оччоҕо ким кыайан быыһа-
 нарый?» — дэһиспиттэрэ.

²⁷ Иисус кинилэр диэки көрөн баран эппитэ: «Ол дьонно
 кыаллыбат — Тангараба кыаллар. Тангара кыайбатаба диэн
 суох».

***Иисус Христуу батыспыт дьону
 туох наһараада күүтэрий?***

²⁸ Петр Киниэхэ эппитэ: «Биһиги тугу барытын бырабан ту-
 ран, Эйигин батыспыппыт».

«²⁹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, — диэбитэ Иисус, — Мин тус-
 пар уонна Евангелие туһугар дьиэлэрин, убайдарын-быраатта-
 рын, эдьийдэрин-балыстарын, ийэлэрин-аҕаларын, оҕолорун,
 эбэтэр сирдэрин хаалларбыттар ³⁰билигин, бу кэмгэ, үүрүллэ-
 да сылдьан, сүүс төгүл элбэх дьиэни, убайы-бырааты, аҕаһы-ба-
 лыһы, ийэни, оҕону уонна сири булуохтара, онтон кэлэр Үйэбэ
 бараммат олоххо тиксиэхтэрэ. ³¹Үгүс бастакылар кэнники буо-
 луохтара, кэнникилэр бастакы буолуохтара».

***Иисус Христос өлөн баран тиллиэхтээгин
 үсүһүн этэр***

³² Кинилэр Иерусалимнаан испиттэрэ: Иисус иннилэри-
 гэр иһэрэ, үөрэнээччилэрэ ытырыктата саныыллара, кэн-
 ниттэн батыһан иһэн дьулайы, куттана испиттэрэ. Кини Уон
 Иккиэлэрин эмиэ ыныран ылан, иннигэр туох күүтэрин кэп-
 сээбитэ: «³³Дьэ, бу Иерусалимнаан иһэбит. Киһи Уолун ар-
 хиерейдарга уонна сокуонньуттарга туттардахтарына, Кини-
 ни өлөрөргө ууран Тангараны билбэт омуктарга биэриэхтэрэ;
³⁴оччоҕо Кинини күлүү-элэк онгостон, силлээн, кырбаан-
 сынньан баран, өлөрүөхтэрэ, ол гынан баран үһүс күнүгэр
 Кини тиллиэбэ».

* 10:24 Баайдарыгар эрэнэр дьон Тангара Саарыстыбатыгар киирэллэрэ хай-
 дахтаах ыараханий! — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танга-
 ра Саарыстыбатыгар киирэр хайдахтаах ыараханий!»

Иаковтаах Иоанн көрдөһүүлэрэ

³⁵ Киниэхэ Зеведей уолаттара Иаковтаах Иоанн кэлэн эппит-тэрэ: «Үөрэтээччи! Биһиги Эйигиттэн көрдөһүүлээхпит, ону толоруоххун баҕарабыт».

³⁶ «Тугу толоруохпун баҕарабытый?» — диэбитэ Кини.

³⁷ «Эн албан аатырдаххына, биирбитин Бэйэн унга өттүгэр, иккиспитин ханас өттүгэр олоордоор», — диэбиттэрэ.

³⁸ «Тугу көрдөһөргүтүн бэйэҕит да билбэккит, — Иисус хоруйдаабыта. — Мин иһэр иһиппиттэн кыайан иһиэххит, Мин сүрэхтэнэрбинэн кыайан сүрэхтэниэххит дуо?»

³⁹ «Кыайыахпыт», — дэспиттэрэ.

Иисус эппитэ: «Мин иһэр иһиппиттэн иһиэххит, Мин сүрэхтэнэрбинэн сүрэхтэниэххит, ⁴⁰ ол эрэри Мин унга биитэр ханас өттүбэр ким олорорун Бэйэм быһаарбаппын: кимиэхэ бэлэмнэммит, ол олоруоҕа».

⁴¹ Маны истэн атын уон үөрэнээччи Иаковтаах Иоаннга абар-быттара. ⁴² Иисус барыларын бииргэ ыңыран ылан эппитэ: «Бары норуоттарга бас-көс дэтэр дьонноро баһылыылларын, үрдүк сололоохторо тойоргуулларын эһиги билэҕит. ⁴³ Оттон эһиэхэ оннук буолбатын: ким эһиги ортобутугар улахангыт буолуон баҕарбыт — эһиэхэ чаҕар буоллун; ⁴⁴ ким эһиги ортобутугар бастакыгыт буолуон баҕарбыт — барыгытыгар кулут буоллун. ⁴⁵ Киһи Уола эмиэ Бэйэтигэр туһалатаары кэлбэтэҕэ, Бэйэтэ туһалаары, олоҕун бар дьон туһугар толук биэрээри, кэлбитэ».

Хараҕа суох Вартимейы үтүөрдүү

⁴⁶ Иерихонга киирбиттэрэ. Кини үөрэнээччилэрин уонна да атын элбэх дьону кытта Иерихонтан тахсан истэҕинэ, Тимей уола Вартимей, хараҕа суох умнаһыт, суол кытыытыгар олоро-ро. ⁴⁷ Аттынан Иисус Назорей ааһан иһэрин истэн, Кини: «Давид Уола! Иисус! Миигин абыраа!» — диэн үөгүлээбитэ.

⁴⁸ Үгүстэр кинини саба сангара сатаабыттара да, Вартимей өс-сө күүскэ үөгүлээбитэ: «Давид Уола! Миигин абыраа!»

⁴⁹ Иисус тохтоон, кинини ыңыралларыгар соруйбута. Хараҕа суох киһини ыңыран: «Куттаныма, тур, эйигин ыңыра!» — диэ-биттэрэ. ⁵⁰ Киһи, сонун устан быраҕаат, туран Иисуска кэлбитэ.

⁵¹ «Тугу көрдөһүүххүн баҕараҕын?» — диэн ыйыппыта Иисус.

Хаража суох киһи эппитэ: «Раввунни! Мин көрөр буолуохпун баҕарабын».

⁵² «Чэ, бар, итэҕэлин эйигин быыһаата», — диэбитэ Иисус. Сонно Вартимей харагынан көрөр буолан, суол устун Кинини батыһан барбыта.

Иерусалимга кириии

11 Иерусалим чугаһынааҕы Виффагиялаах Вифанияҕа, Елеон хайатыгар чугаһаан иһэн, Иисус икки үөрэнээччитин инники ыппыта: «² Бу иннигитигэр баар дэриэбинэҕэ тийин; онно киирээккитин кытта, ким да миинэ илик осела бааллан турар буолуоҕа, ону сүөрэн манна аҕалыҥ. ³ Ким эмэ бу тугу гынабыт диэн ыйыттагына, эһиги „Тойоммут наадыар, сотору төннөрүөҕэ“ диэн хоруйдаарын».

⁴ Үөрэнээччилэр биир быстах туора уулуссаҕа тийэн, олбуор ааныгар осел оҕото баайыллан турарын булан, быатын сүөрбүт-тэрэ. ⁵ Онно турар сорох дьон ыйыппыттар: «Бу тугу гынабыт? Осел оҕотун тоҕо сүөрөҕит?» ⁶ Кинилэр Иисус эппитин курдук хоруйдаабыттарыгар анараангылар көнүллээн ыйыппыттар. ⁷ Оселу илдэ кэлэн, үрдүгэр таҥастарын уурбуттара. Иисус оселу мииммитэ. ⁸ Үгүстэр суолга таҥастарын тэлгииллэрэ, сорохтор үүнэн турар мас лабааларын быһан ылан уураллара. ⁹ Иисус инниттэн-кэнниттэн арыаллаан иһээччилэр хаһытаһа испиттэрэ: «Осанна! Айыы Тойон аатыгар Кэлэн Иһээччи алгыстаах! ¹⁰ Аҕабыт Давид кэлэн иһэр Саарыстыбата алгыстаах! Осанна мэнэ халлаанга!»

¹¹ Иисус Иерусалимга кэлэн, Танара Дьэитигэр киирбитэ. Кини, барытын сирийэн көрөн баран, күн киэһэрэн, Уон Иккиэлэрин кытта Вифанияҕа барбыта.

Смоковницаны кырааһын

¹² Нөнгүө күнүгэр, Вифанияттан тахсыбыттарыгар, Кини ачыктаан кэлбитэ; ¹³ хойуу сэбирдэхтээх смоковница турарын ыраахтан көрөн, биир эмэ отону булаайамый диэн, чугаһаан кэлбитэ даҕаны, смоква хомуллар кэмэ илик буолан, сэбирдэхтэн биир да отону булбатаҕа. ¹⁴ Иисус маска туһаайан: «Аны үйэ-саас тухары ким даҕаны эн отонгун сизбэтин!» — диэбитэ. Бу эппитин үөрэнээччилэрэ истибиттэрэ.

Таңара Дьэтиттэн атыһыттары үүрүү

¹⁵ Иерусалимга кэлбиттэрэ. Иисус, Таңара Дьэтигэр киирэн, атыһыттары да, атыһаааччылары да үүртэлээн таһаарбыта, харчы уларытааччылар остуолларын, холууп атыһааччылар ыскаамыйаларын түгнэритэ анныталаабыта, ¹⁶ Таңара Дьэтин иһинэн ким да тугу да тутан аһарын көгүллээбэтэбэ. ¹⁷ Итиэннэ үөрэтэригэр эппитэ: «„Мин Дьэим бары норуоттар үгэр дьэилэринэн ааттаныа“ диэн суруллубатаҕа этэ дуо? Ону эһиги ороспуйдар ордуулара онорбуккут».

¹⁸ Сокуонньуттар уонна архиерейдар маньы истэн, Кинини хайдах эмэ гынан өлөрөр ньыманы көрдөөбүттэрэ; ол эрэри норуот бүтүүнэ Кини үөрэтэр үөрэбин сөбөрүн иһин, кинилэр Иисустан куттанар этилэр.

¹⁹ Киэһэ буолбутугар Кини үөрэнээччилэрин кытта куораттан тахсан барбыта.

Куура хаппыт смоковница

²⁰ Сарсыарда эрдэ били смоковница аттынан аһан иһэн көрбүттэрэ, мас силиһигэр тийэ хатан хаалбыт этэ. ²¹ Петр, бэбэһээнгини өйдөөн кэлээт, Киниэхэ: «Равви! Көр эрэ, Эн кыраабыт маһын хатан хаалбыт», — диэбитэ.

²² Иисус итиннэ хоруйдаан кинилэргэ эппитэ: «Эһиги Таңараны итэҕэйэр буолунг. ²³ Кырдыгы эһиэхэ этэбин, ким бу хайаны, көтөбүллэн тахсан муораҕа түс дии туран, эппитим туолуо диэн ис сүрээбиттэн, кыратык да саарбахтаабакка, итэҕэйэр буоллаҕына, тугу эппитэ туолуо. ²⁴ Ол иһин эһиэхэ этэбин: Таңараҕа үгэргитигэр, тугу да көрдөспүккүт иһин, ыһахпыт* диэн итэҕэйэн туран көрдөһүг, оччоҕо көрдөспүккүт барыта эһиэхэ бэриллэбэ. ²⁵ Уонна үгэ туран, кимиэхэ эмэ хоргута саныырдаах буоллаххытына, кинини бырастыгыныг, оччоҕо эһиги Халлааннааҕы Аҕаҕыт эмиэ эһиги аһыгытын-буруйгутун бырастыгыныаҕа. ²⁶ Оттон бырастыгы гиммат буоллаххытына, Халлааннааҕы Аҕаҕыт эмиэ эһиги аһыгытын-буруйгутун бырастыгыныа суоҕа»**.

* 11:24 *Ыһахпыт* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ыһыбыт».

** 11:22-26 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу этии суох.

Иисус Христос быраабын туһунан ыйытыы

²⁷ Онтон эмиэ Иерусалимга кэлбиттэрэ. Иисус Тангара Дьэ-тигэр сырыттабына, архиерейдар, сокуонньуттар уонна аҕа баһылыктар Киниэхэ кэлэн: ²⁸ «Ханнык быраапкынан Эн итинник быһыыланнын?»* Ким Эйиэхэ итинник быһыыланар быраабы биэрбитэй?» — диэбиттэрэ.

«²⁹ Мин эмиэ энигиттэн бири ыйытыам, — диэбитэ Иисус. — Онно хоруйдааххытына, Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыламмппын эһиэхэ этиэм. ³⁰ Иоанн сүрэхтиир көңүлүн хантан ылбытай: Танараттан дуу, дьонтон дуу? Миэхэ хоруйдаан».

³¹ Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Танараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо эһиги кинини тоҕо итэҕэй-бэтэххитий диэбэ». ³² Оттон дьонтон диэхтэрин кинилэр норуоттан куттаналлара, тоҕо диэтэххэ, Иоанн чаччы пророк буоларын бука бары итэҕэйэллэрэ. ³³ Онон: «Билбэппит», — диэн хоруйдаабыттара.

«Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ эппэппин», — диэбитэ Иисус.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

12 Онтон кинилэргэ манньк домоҕу кэпсээбитэ:

«Биир киһи, виноградник олордон баран, онтукатын күрүүлээн кэбиспит, иһигэр сүмэһин сүүрдэр онкучах хаспыт, харабыл башнятын туппут, итиэннэ барытын виноград үүннэрээччилэргэ туттаран баран, ыраах дойдуга аттамыт. ² Виноград ситэр кэмэ кэлбитигэр кини били үүннэрээччилэргэ отонуттан ыллара, чаҕарын ыппыт. ³ Үлэһиттэр чаҕары тутан ылан илдьи сынныбыттар уонна туга да суох төттөрү ыппыттар. ⁴ Өссө биир атын чаҕарын ыппытын эмиэ төбөтүн тааһынан хайа охсон, атаҕастаан төттөрү ыппыттар. ⁵ Өссө ыппыт: ону даҕаны, онтон да атын ыппыт элбэх киһитин — сороҕун кырбаабыттар, сороҕун өлөрбүттэр.

⁶ Тиһэҕэр өссө биир соҕотох таптыыр уоллаабын, уолбун ытыктыахтара дии санаан, ыппыт.

* 11:28 Атыһыттары Танара Дьэиттэн үүртэлээбитин туһунан ыйытыы.

⁷ Онуоха виноградник үлэхиттэрэ сүбэлэспиттэр: „Бу нэһилиэнньик, онон кинини өлөрдөхпүтүнэ, нэһилиэстибэтэ биһиэхэ тиксиз“. ⁸ Кинини тутан ылан өлөрөн баран, виноградник тас өттүгэр бырахпыттар.

⁹ Оччотугар виноградник хаһаайына тугу гыныан сөбүй? — Кини үлэхиттэри кэлэн өлөрөн баран, винограднигы атыттарга туттарыаҕа. ¹⁰⁻¹¹ Ама эһиги Суруйууларга „Тутааччылар бырахпыт таастара муннук тутуах тааһа буолла. Бу — Айыы Тойон оһоһуута, биһиги маны көрө сөҕөбүт“ диэн суруллубутун аахпатаххыт дуо?»

¹² Бу домоһунан кинилэри кэпсээбитин өйдөөн, сонно Иисусу тутан ылыахтарын баһарбыттара да, норуоттан чаһыйан, туппакка баран хаалбыттара.

Император түһэнэ

¹³ Бу кэнниттэн тылыттан ингиннэрээри, Киниэхэ хас да фари́сейы кытта иродианнары ыйыттытара. ¹⁴ Олор кэлэн Киниэхэ эппиттэрэ:

«Үөрэтээччи! Эн көнөбүн, кимиэхэ да бэрт буола сатаабаккын билэбит; Эн хайа да киһини, кимин-тугун көрбөккө, дын чахчы Танара суолугар үөрэтэҕин. Рим ыраахтааҕытыгар түһээни төлүүр көнгүллэнэр дуу, суох дуу? Биһиги төлүүрбүт сөп дуу, төлөөбөппүт сөп дуу?»

¹⁵ Иисус, кинилэр кубулуналларын билэр буолан: «Миигин тоҕо холоон көрөбүт? — диэбитэ. — Миэхэ динарийда аҕалан көрдөрүн».

¹⁶ Манньыат аҕалан биэрбиттэригэр: «Бу ким мөссүөнэ, ким суруга сылдыарый?» — диэн ыйыппыта.

«Ыраахтааҕы киэнэ», — дэспиттэрэ.

¹⁷ Онуоха Иисус эппитэ: «Оннук буоллаҕына, ыраахтааҕы киэнин ыраахтааҕыга, Танара киэнин Танараҕа биэрин». Кинини бары сөҕө истибиттэрэ.

Өлбүттэр тиллиилэрин туһунан ыйытыы

¹⁸ «Өлбүттэр тиллибэттэр» диир саддукейдар Киниэхэ кэлэн ыйыттытара: «¹⁹Үөрэтээччи! Моисей Сокуонугар „Ким эмэ убайа ойоҕор оҕо хаалларбакка өллөбүнэ, быраата кини ойобун ылан, убайын удьуорун салҕаатын“ диэн сурулла сылдыар.

²⁰ Сэтгэ бырааттыылар баалара: улаханнара ойох ылбыта да, өлөрүгэр киниттэн оѳо хаалбатаѳа; ²¹ иккис бырааттара бу дьахтары ойох ылан баран, эмиэ оѳо хаалларбакка өлбүтэ; үһүс бырааттарыгар эмиэ ситигирдик буолбута. ²² Бу дьахтары сэттиэн ыла сылдыбыттара да, хайаларыттан да оѳо хаалбатаѳа. Оттон барыларын кэнниттэн дьахтар өлбүтэ. ²³ Онон тилли кэмэ тийиэн кэллэбинэ, дьахтар хайаларын ойоѳо буолуой? Сэттиэн кинини ыла сылдыбыттара эбээт».

²⁴ Иисус эппитэ: «Эһиги Суруйуулары да, Тангара күүһүн да билбэт буолангыт, итинтэн мунаѳыт. ²⁵ Өлбүттэр тилиннэхтэринэ, ойох да ылыахтара, эргэ да барыахтара суоѳа: Халлаанга баар Аанньаллар курдук буолуохтара. ²⁶ Оттон өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин туһунан эһиги Моисей кинигэтигэр аахпаттаххыт дуо? Тангара умайа турар талахтан Моисейга „Мин — Авраам Тангарата, Исаак Тангарата уонна Иаков Тангарата буолабын“ диэн эппитин? ²⁷ Кини өлбүттэр Тангаралара буолбатах, тыыннаахтар Тангаралара. Онон эһиги улаханлык сыыс-тараѳыт».

Кэриэстэртэн саамай суолталаахтара

²⁸ Кинилэр мөккүһэллэрин иһиллээн турбут сокуонньуттартан биирдэстэрэ, Иисус үчүгэйдик хоруйдаабытын истэн, чугаһаан кэлэн: «Кэриэстэртэн хайалара саамай суолталааѳый?» — диэн ыйыппыта.

²⁹ Иисус киниэхэ эппитэ: «Кэриэстэртэн саамай суолталаахтара — „Иһит, Израиль! Биир эрэ Айыы Тойон баар — биһиги Айыы Тойон Тангарабыт; ³⁰ Айыы Тойон Тангараѳын ис сүрэххиттэн, ис дууһаѳыттан, туох баар өйгүнэн-санааѳынан, күүс-күнэн-күдэххинэн барытынан таптаа“. ³¹ Оттон иккис итининиэхэ холоонноох кэриэс — „Чугастааѳыгын, бэйэѳин таптыырын курдук, таптаа“. Бу иккиттэн ордук суолталаах кэриэс суох».

³² Сокуонньут эппитэ: «Бэрт сөп, Үөрэтээччи! „Тангара биир эрэ, Киниттэн ураты атын суох“ диэн Эн чахчыны эттин. ³³ Кинини „бүтүн сүрэхпитинэн, бүтүн өйбүтүнэн-санаабытынан, бүтүн дууһабытынан, бүтүн күүспүтүнэн-күдэхпитинэн таптыахтаахпыт“ уонна „чугастааѳыбытын эмиэ, бэйэбитин таптыырбыт курдук, таптыахтаахпыт“. Бу ханнык да уокка уматыллар сиэртибэтээѳэр, бэлэхтээѳэр-туһахтааѳар быдан ордук».

³⁴ Кини өйдөөхтүк хоруйдаабытын истэн, Иисус: «Эн Танара Саарыстыбатыттан ырааға суоххун», — диэбитэ. Бу кэннэ ким да санаата кэлэн, Киниттэн тугу да ыйыппатаға.

Христос ким Уолай?

³⁵ Танара Дьэитигэр үөрэтэ туран, Иисус салгыы эппитэ: «Сокуонньуттар Христу тоҕо Давид Уола диэн ааттыылларый?

³⁶ Давид бэйэтэ Сибэтиэй Тыынынан этэр эбээт: „Айыы Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн үктэл оностон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уҥа өттүбэр олор диэбитэ“ диэн. ³⁷ Онон Давид бэйэтэ Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллаҕына, оччоҕо хайдах Кини Давид Уола буоларый?»

Норуот Кинини үөрүүнэн истибитэ.

«³⁸ Сокуонньуттартан сэрэнин, — диэн Иисус дьону үөрэппитэ. — Кинилэр уһун таҥастанары*, болуоссакка уруйданары, ³⁹ синагогаҕа инники эрээккэ, малааһынҥа бастын олоххо олорору сөбүлүүллэр; ⁴⁰ огдооболору хорон сиэччилэр, дьон көрөрүгэр өр үгээччилэр эмиэ кинилэр, онон ыартан ыар буруйга тиксиэхтэрэ».

Огдообо сиэртибэтэ

⁴¹ Иисус харчы түһэрэр иһиттэри утары олорон, онно харчыны хайдах угаллары кербүтэ. Үгүс баайдар баһаам харчыны укпуттара. ⁴² Арай биир дьадангы огдообо дьахтар тийиэн кэлэн, икки бытархай манньаты кылыр гына түһэрбитэ.

⁴³ Иисус үөрэнээччилэрин ыңыран ылан, эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу дьадангы огдообо дьахтар харчы угар иһиккэ барыларыттан элбэҕи укта. ⁴⁴ Бары бэйэлэрин ордук харчыларын укпуттара, оттон кини буоллаҕына айаҕар эрэ тийиэр кырыымчык харчытын олоччу укта».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

13 Танара Дьэититтэн тахсан баран эрдэбинэ, үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ Киниэхэ эппитэ: «Үөрэтээччи! Көр эрэ, хайдахтаах таастарый, хайдахтаах тутууларый!»

* 12:38 *Уһун таҥастанары* — еврейдэр төбөлөрүгэр уһун саал былаат — талиф — кэтэн баран үгэллэрэ.

² «Бу сүнкэн тутуулары көрөбүн дуо? — диэбитэ Иисус киниэхэ. — Бу барыта, манна таастан таас орпот гына, урусхалланыаҕа».

³ Онтон Кини Тангара Дьэитин утары Елеон хайатыгар тахсан олортобуна, Петр, Иаков, Иоанн уонна Андрей буоланнар атын ким да суоҕар: ⁴ «Ити хаһан буолуоҕай? Уонна ити туолара чугаһаабытын биһиги хайдах билэбит? Бэлиэтэ тугуй?» — диэн ыйыппытара.

⁵ Ким да эһигини дэн үктэппэтин курдук, сэрэхтээх буолун, — диэбитэ Иисус. — ⁶ Үгүстэр Мин ааппынан ааттанан, „бу Мин“ дэнэн кэлэн, элбэх дьону албыннарыгар үктэтиэхтэрэ. ⁷ Чугаһынан-ырааҕынан сэрии турбутун иһиттэххитинэ, эһиги уолуйбат буолун: ол барыта буолуохтаах эрэри, өссө да бүтэр уһук буолбатах. ⁸ Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары өрө туруоҕа; онон-манан сир хамсааһына буолуталыаҕа, сут туруоҕа, аймалҕан саҕаланыаҕа*. Бу — төрүүр талыы кириитэ эрэ буолар.

⁹ Ол эрэри бэйэҕитин көрүнэ сылдыҥ. Эһигини тутан ылан дүүлгэ тардыахтара, синагогаларга кырбыахтара; эһиги Мин туспуттан, Миигин туоһулаары, баһылыктар уонна ыраахтааҕылар иннилэригэр туруоххут. ¹⁰ Ол гынан баран бүтэр уһук кэлиэн иннинэ, бары норуоттарга Евангелиены иһитиннэриллиэхтээх. ¹¹ Эһигини тутан ылан дүүлгэ тартахтарына, тугу этэбит диэн санаарҕааман, төбөбүтүн сынньыман, ол чааска эһиэхэ туох бэриллэр да, ону этээрин — онно эһиги буолбатах, Сибэтиэй Тыын санарыаҕа. ¹² Убай быраатын, аҕа оҕотун өлөр өлүүгэ анһан биэриэҕэ, оҕолор төрөппүттэрин утары турунуохтара, кинилэри өлөртүөхтэрэ. ¹³ Мин аатым туһуттан эһигини бары абааһы көрүөхтэрэ; ол эрэри тинһэҕэр тийэ тулуйбут киһи — быһһаныаҕа.

Кэнэҕэс буолуохтаах улуу сор-мун

¹⁴ Оттон Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук**, „иччитэхсийии сидьингэ“ ханна туруо суохтаах сиригэр турбутун

* 13:8 *Аймалҕан саҕаланыаҕа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 13:14 *Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

көрдөххүтүнэ (маны аабааччы сөпкө өйдүөхтүн), оччоҕо Иуде-
яҕа баар дьон хайаҕа куоттуннар; ¹⁵ ким дьиэ үрдүгэр сылды-
быт — дьиэтиттэн тугу да ыла түспэтин; ¹⁶ ким хонууга сыл-
дыбыт — сонун ыла эргиллибэтин. ¹⁷ Ыарахан да буолуо ол
кэмнэ оһоҕостоох дьахталларга, эмиийдээх оҕолоох ийэлэр-
гэ! ¹⁸ Ол куотуугут* кыһынны кэмнэ түбэспэтин туһугар үнүҥ.
¹⁹ Ол күннэргэ Танара аан дойдуну айыабыттан ыла баччаанна
диэри буола илик уонна буолбат даҕаны кутурҕана саҕаланыа-
ҕа. ²⁰ Айыы Тойон ити кэми кылгаппатаҕа буоллар, инчэҕэй
эттээх быһаныа суох этэ, ол эрэри Кини Бэйэтэ талан ылбыт
дьонун туһугар ити кэми кылгаппыта.

²¹ Оччоҕо ким эмэ эһиэхэ „Көрүҥ, Христос манна баар!“
эбэтэр „Көрүҥ, онно баар!“ диэтэбинэ, итэҕэйбэт буолун.
²² Сымыйа христостар, сымыйа пророктар, өрө тураннар, та-
быллар буоллабына, талыллыбыт дьону кытта албынна үктэ-
тээри, араас сөбүмэр бэлиэлэри, дыктилэри көрдөрүөхтэрэ.
²³ Оттон эһиги сэрэхтээх буолун. Бу туох буолуохтааҕын бары-
тын эһиэхэ эрдэттэн кэпсээтим.

Киһи Уолун кэлиитэ

²⁴ Ол күннэргэ, кутурҕан кэнниттэн, „күн хараара өлүөҕэ, ый
сырдыгын биэрбэт буолуоҕа, ²⁵ халлаантан сулустар суоллуохта-
ра, халлаан күүстэрэ айгырыахтара“, ²⁶ оччоҕо Киһи Уола сүдү
күүһүрэн, албан аатыран былыттарга уйдаран иһэрин көрүөхтэ-
рэ. ²⁷ Кини, Аанньалларын ыталаан, аан дойду түөрт мунну-
гуттан, сир-халлаан уһугуттан Бэйэтэ талан ылбыт дьонун хо-
муйтаран ылыаҕа.

²⁸ Бу смоковницаны холобур оностун: лабаалара хайыы-үйэ
сымнаан, сэбирдэхтэрэ быган табыстахтарына, эһиги сайын
чугаһаабытын билэҕит. ²⁹ Ол курдук эмиэ, бу этиллибит туолан
эрэрин көрдөххүтүнэ, эһиги бири билиэх тустааххыт: ол аата
Кини чугаһаабыт, аанна кэлбит. ³⁰ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин:
субу көлүөнэ ааһа илигинэ, бу эппитим барыта буолуоҕа.
³¹ Сир-халлаан суола суох симэлийиэҕэ, оттон Мин этэр тылым
симэлийиэ суоҕа.

* 13:18 *Куотуугут* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл
суох.

Кини кэлэр күнэ да, чааһа да биллибэт

³² Ол күнү да, чааһы да ким да билбэт: халлаанга баар Аан-
ньаллар даҕаны, Уола даҕаны — Аҕата эрэ билэр. ³³ Онон сэрэ-
нин, сэргэх буолун, Танараҕа үнэ сылдыһын*: ол кэм хаһан тии-
йэн кэлэрин эһиги билбэккит. ³⁴ Кини айанга турунарыгар, дьиэ-
тин-уотун чабардарыгар хаалларан, хас биирдиилэригэр сорудах
биэрэн баран, аан харабылыгар „сэргэх буол“ диэн дьаһайбытын
тэнэ буолуоҕа. ³⁵ Онон сэргэх сылдыһын: дьиэлээх хаһаайын хаһан
төннөрүн — киэһэ дуу, түүн үөһүгэр дуу, бөтүүк хаһытыырын
саҕана дуу, биитэр сарсыарда дуу кэлэрин — эһиги билбэккит.
³⁶ Аны эмискэ тийиэн кэлэн, утуйа сытаргытын булан ылаарай!
³⁷ Бу эһиэхэ эппиппин барыгытыгар этэбин: сэргэх сылдыһын».

Иисус Христуу утары куомуннаһы

14 Икки күнүнэн Паасха уонна Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп
бырааһынньыга саҕаланыахтааҕа. Архиерейдар уонна со-
куонньуттар Иисуу албыннаан тутан ылан өлөрөр албаһы көр-
дөөбүттэрэ. ² «Бырааһынньык эрэ кэмигэр түбэһиннэримизэҥин,
аны норуот өрө туруо», — диэн сүбэлэспиттэрэ.

Вифанияҕа арыынан аҕаһын

³ Иисус, Вифанияҕа кэлэн, аран ыарыыга ыалдыа сылдыһыт
Симон дьиэтигэр аһаары өттүгэстээн сыттаҕына, биир дьахтар
күндү сыаналаах ыраас нард** кутуллубут алебастр иһити тутан
кэлбитэ; уонна, ол иһитин алдытан, үчүгэй сыттаах арыытын
Кини төбөтүгэр куппута.

⁴ Сорох ыалдыттар онтон кыһыран, бэйэлэрин икки ар-
дыларыгар: «Бу туох ааттаах ороскуотай? — дэһиспиттэрэ. —
⁵ Итини үс сүүс динарийтан*** да тахса сыанаҕа атыылаан, дьа-
даныларга түнгэтиэххэ сөп этэ». Уонна дьахтары сангарбыттара.

* 13:33 *Үнэ сылдыһын* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл-
лар суохтар.

** 14:3 *Нард* — Индия үүнээйититтэн оноһуллубут күндү маас; үчүгэй сыта
көппөтүн туһугар ыга хаппахтаммыт алебастр (мраморы санатар симна-
ҕас үрүн таас) иһиттэргэ кутан Израильга аҕалаллара.

*** 14:5 *Үс сүүс динарий* — үлэһит биир сыллаах хамнаһа.

«⁶Кэбиһин, кинини тоѳо симитиннэрэѳит? — диэбитэ Иисус. — Кини Мин туспар үтүнү онордо эбээт. ⁷Дьадангылар эһигини кытта өрүү бииргэ буолуохтара, онон хаһан баҕардыгыт да, кинилэргэ үтүнү оноруоххутун сөп; оттон Мин эһигини кытта өрүү бииргэ буолуом суоѳа. ⁸Кини тугу кыайарын онордо: Мин эппин харалларга эрдэттэн бэлэмнээтэ. ⁹Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Евангелие аан дойду үрдүнэн ханна да иһитиннэриллибитин иһин, кинини эмиэ өйдүү-саныы сылдыахтара, кини тугу онорбута ахтылла туруоѳа».

Иуда Искарот таннарыыта

¹⁰Онуоха Иуда Искарот, Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, Иисуһу таннаран биэрээри, архиерейдарга барбыта. ¹¹Кинилэр маны истэн үөрэн, харчынан төлүөх буолан эрэннэрбиттэрэ. Иуда Кинини туттаран биэрээри, тоѳоостоох түгэни көрдүү сылдыбыта.

Паасхаѳа бэлэмнэнии

¹²Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгын бастакы күнүгэр — Паасхаѳа анаммыт бараан оѳотун өлөрүөхтээх күннэригэр — үөрэнээччилэрэ Иисустан: «Паасха аһын ханна аһаахын баѳараѳыный? — диэн ыйыппытара. — Биһиги баран бэлэмниэ этибит».

¹³Иисус үөрэнээччилэриттэн икки киһини маннык этэн ыппыта: «Куоракка барын, онно купсуунна уу баһан иһэр киһини көрсүөххүт; кинини батыһан, ¹⁴ханна киирэр да, онно киирсэн дьиэлээх хаһаайынна „Үөрэтээччи үөрэнээччилэрин кытта Паасха аһын аһыыр хоһо ханнатын ыйыттарар“ диэрин. ¹⁵Оччоѳо кини эһиэхэ бырааһынньыкка анаан тэриллибит үөһэ баар киэнкуон хоһу көрдөрүөѳэ. Биһиэхэ онно бэлэмнээрин».

¹⁶Үөрэнээччилэрэ суолга туруммуттара; куоракка кэлэн, Кини эппитин булан, паасханы бэлэмнээбиттэрэ.

«Эһигиттэн биирдэскит Миигин таннарыаѳа»

¹⁷Киэһэ буолбутугар Кини Уон Иккиэлэрин кытта тийэн кэлбитэ. ¹⁸Өттүгэстээн сытан аһаан эрдэхтэринэ, Иисус эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһигиттэн биирдэскит, Миигин кытта бииргэ аһы олорооччу, Миигин таннарыаѳа».

¹⁹ Кинилэр, онтон курутуйан, биир-биир Киниэхэ: «Ол ама мин буолуом дуо?» — дэһиспиттэрэ.

«²⁰ Миигин кытта биир иһиттэн умһаан сии олорор киһи, Уон Иккиэлэртэн биирдэскит, — диэбитэ Иисус. — ²¹ Киһи Уола, Кини туһунан суруллубутун курдук, баран иһэр, ол эрэри сор-мун күүтэр Киһи Уолун таннарааччыны: кини олох да төрөөбөтөҕө буоллар, ордук буолуо этэ».

Айыы Тойон Аһылыга

²² Аһыы олодохторуна, Иисус килиэби ылан алжаан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ итиэннэ: «Ылан сиэн, бу Мин Этим-сииним», — диэбитэ.

²³ Онтон иһити ылан, Танараҕа махтанан баран, кинилэргэ биэрбитэ, бары ол иһиттэн испиттэрэ.

²⁴ Иисус эппитэ: «Бу — бар дьон туһугар тохтор, Саҥа Кэс Тылы бигэргэтэр Мин Хааным. ²⁵ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбатыгар саҥа арыгыны иһиэхпэр диэри, Мин аны бу арыгыттан — виноград отонуттан — испэппин».

²⁶ Айхал ырыаларын ыллаан баран, кинилэр Елеон хайатыгар тахсыбыттара.

Петр мэлдьэһиэхтээгин өтө көрүү

«²⁷ Эһиги бары бу түүн Миигиттэн тэйиэххит, — диэбитэ Иисус. — Барыта „Маньыһыты сууһардахпына, барааннар үрүө-тараа барыахтара“ диэн суруллубутун курдук буолуоҕа. ²⁸ Онтон, тиллэн баран, Мин эһигини Галилеяҕа көһүтүөбүм».

²⁹ Петр Киниэхэ: «Бары да Эйигиттэн тэйбиттэрин иһин, мин тэйиэм суоҕа», — диэбитэ.

³⁰ «Кырдыгы эйиэхэ этэбин, — диэбитэ Иисус, — бу түүн, бөтүүк иккитэ хаһытыан иннинэ, эн Миигиттэн үстэ аккаастаныан».

³¹ Петр буоллаҕына өссө ордук итийэн-кутуйан туран эппитэ: «Эйигин кытта өлүөм да иһин, мин Эйигиттэн аккаастаным суоҕа». Үөрэнээччилэр бары эмиэ ити курдук эппиттэрэ.

Гефсимания

³² Гефсимания диэн ааттанар дэриэбинэҕэ кэлбиттэрэ. Иисус үөрэнээчилэригэр эппитэ: «Мин баран үгэн кэлиэхпэр диэри, эһиги манна олоро түһүн». ³³ Итиэннэ Петры, Иаковы уонна

Иоанны ильдэ баран, ис-иһиттэн аймаһыйан, туоххаһыйан бар-быта. ³⁴«Дууһам өлөр кутурҕанна ылларда; эһиги манна олоро түһүн, утуйуман», — диэбитэ.

³⁵Итиэннэ иннин диэки бара түһээт, сиргэ умса түһэн, бу чаас, сатанар буоллаҕына, Кинини тумнан аһарыгар көрдөһөн үһпүтэ. ³⁶«Авва, Аһаа! — диэбитэ. — Эһиэхэ туох барыта кыаллар. Бу эрэй-буруй иһитин Миигин тумуннар. Ол эрэри Мин көнүлбүнэн буолбатын, Эн көнүлгүнэн буоллун».

³⁷Онтон төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ утуйа сыталлара. «Симон, утуйа сытаҕын дуу? — диэбитэ Кини Петрга. — Эн биир чаас сэргэх сылдыа түһэрин кыаллыбата дуу? ³⁸Утуйуман, тургутууну тулуйар туһугар, үһүн. Тыын сэргэх, эт-хаан мөлтөх». ³⁹Итиэннэ эмиэ тэйэ баран, били эппитин хатылаан үһпүтэ. ⁴⁰Төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ, халтаһалара ыараан хаалан, эмиэ утуйа сыталлара, онон Киниэхэ туох да диэн хардарыахтарын билбэтэхтэрэ.

⁴¹Үһүс төгүлүн кэлэн эппитэ: «Эһиги кэм да утуйа, сынньана сытаҕыт дуу? Бүттэ, кэм-кэрдии кэллэ: Киһи Уола бу аһыылаахтар илиилэригэр бэриллэн эрэр. ⁴²Турун, бардыбыт. Көрүн, Миигин таннарааччы чугаһаата».

Иисус Христоту тутуу

⁴³Сонно, Кини мань этэ турдаҕына, Иуда, Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, тийэн кэлбитэ. Кинини кытта архиерейдар, сокуонньуттар уонна аҕа баһылыктар ыппыт болоттоох-үөрбэлээх дьоно кэлсибиттэрэ. ⁴⁴Таннарыахсыт кинилэргэ эрдэттэн «мин Кими уураабытым — ол Иисус буолуоҕа, Кинини тутан ылан, эрэллээхтик манатан ильдээрин» диэн бэлиэ биэрбит этэ. ⁴⁵Иуда кэлээт да, Киниэхэ чугаһаан кэлэн: «Равви! Равви!» — диэн баран, күүскэ уураан ылбыта. ⁴⁶Кэлбит дьон Иисусту саба түһэн тутан ылбыттара. ⁴⁷Онно турбут дьонтон биирдэстэрэ баһаһын хаба тардан ылан, архиерей кулутун кулгааҕын быһа дайбаабыта.

«⁴⁸Эһиги, ороспуйу тутар курдук, Миэхэ болоттонон-үөрбэлэнэн кэлбиккит, — диэбитэ Иисус Кинини тута кэлбит дьонго. — ⁴⁹Хас күн аайы Мин эһигини Таһара Дьээтигэр үөрэтэrim, онно эһиги Миигин туппатаххыт. Ол эрэри Суруйууларга

этиллибит туолуохтун». ⁵⁰ Онуоха үөрэнээччилэрэ бары Кинини быраҕан, куотан хаалбыттара.

⁵¹ Биир эдэр уол, сыгыннах этин холустанан эринэн баран Кинини батыспытын, буйуннар тутан ылбыттара. ⁵² Уол холустатын хаалларан, сыгыннаһын куоппута.

Синедрионна

⁵³ Иисуһу архиерейга аҕалбыттара; онно архиерей үлэһиттэрэ, аҕа баһылыктар уонна сокуонньуттар бары мустубуттара.

⁵⁴ Петр Кинини ырааһынан батыһан, архиерей тизэргэнигэр киирсэн хаалбыта; онно үлэһиттэри кытта кэккэлэһэ олорон, кулуһун уотугар иттибитэ.

⁵⁵ Архиерейдар уонна синедрион бүттүүнэ, Иисуһу өлөрөөрү, Кинини утары туох эмэ туоһу көрдүү сатаабыттара да, булба-тахтара. ⁵⁶ Бэрт элбэх киһи Кинини утары сымыйанан туоһулуура гынан баран, бары тус-туһунан этэллэрэ.

⁵⁷ Сорохтор Кинини утары туоһулаан эппиттэрэ: ⁵⁸ «Кини бу дьон туппут Таһаратын Дьиэтин урусхаллаан бараммын, үс хонугунан атыны, дьон туппатаһын, тутуоһум диирин биһиги истибиппит». ⁵⁹ Ол эрэри бу да туоһулааһыннар син биир сөп түбэһиспэт этилэр.

⁶⁰ Архиерей ортоку тахсан туран, Иисустан: «Эн тоҕо тугу да хоруйдаабаккын? — диэн ыйыппыта. — Эйигин утары бу тугу туоһулуулларый?» ⁶¹ Кини саната суох турбута, тугу да хоруйдаабатаҕа.

Архиерей эбии лапшыйан ыйыппыта: «Кэлиэхтээх Христос — Алгыстаах Таһара Уола Эн дуо?»

⁶² «Мин, — диэбитэ Иисус. — Эһиги Киһи Уола Сүдү Күүстээх Таһара уҥа өттүгэр олорорун уонна халлаан былыттарын кытта кэлэн иһэрин көрүүххүт».

⁶³ Маны истэн, архиерей таһаһын хайа тардыммыта: «Бу кэннэ туох туоһутугар эбии наадыабытый? ⁶⁴ Эһиги Таһараны холуннарыыны иһиттигит! Онон туох диэн быһаараһыт?»

Бары: «Кини өлөр буруйдаах!» — диэбиттэрэ. ⁶⁵ Сорохтор Кинини силлээн киирэн барбыттара, итиэннэ сирэийин сабан баран: «Пророк, ким охсубутун эт!» — дии-дии, сирэйгэ охсуолаабыттара. Онтон аны чаһардар Кинини кырбаабыттара.

Петр мэлдъэһиитэ

⁶⁶Петр аллара тиэргэнгэ олоодоуна, архиерей чабар кыргыттарыттан биирдэстэрэ чугаһаан кэлэн, ⁶⁷иттэ олорор Петры сыныйан көрөн баран: «Эн эмиэ Назарет Иисүһун кытта сылдыарын!» — диэбитэ.

⁶⁸«Билбэппин, ити тугу этэргин өйдөөбөппүн», — диэн мэлдъэһэн баран, Петр тас тиэргэнгэ тахсан барбыта; сонно бөтүүк хаһытаабыта.

⁶⁹Чабар кыыс кинини иккиһин көрөн, онно турар дьонго: «Бу кинилэртэн биирдэстэрэ», — диэбитэ. ⁷⁰Петр эмиэ мэлдэспитэ.

Чочумча буолаат онно турар дьон Петрга хаттаан эппиттэрэ: «Чаччы, эн Галилея олохтооһунаһын, кинилэртэн биирдэстэринэһин. Саһабыттан да биллэр*».

⁷¹«Ити этэр Киһигитин мин билбэппин», — диэн Петр сирдээх халлаанынан андаһайбыта.

⁷²Бөтүүк иккистээн хаһытаабыта. Иисус киниэхэ бөтүүк иккитэ хаһытыан иннинэ, эн Миигиттэн үстэ аккаастаныан диэбитин өйдөөн, Петр ытаан барбыта.

Пилат иннигэр

15 Сарсыарда эрдэ архиерейдар, аһа баһылыктар, сокуонньуттар уонна синедрион бүттүүнэ мустан, сүбэлэһэн баран, Иисүһу кэлгийэн, Пилакка илдьэн биэрбиттэрэ.

²«Эн кырдык иудей Ыраахтааһытынаһын дуо?» — Пилат ыйыппыта.

«Эн бэйэн эттин», — диэбитэ Иисус.

³Архиерейдар Кинини элбэххэ буруйдаабыттара. ⁴Пилат Киниттэн хат ыйыппыта: «Эн тоһо тугу да хоруйдаабаккыный? Көрбөккүн дуо Эйигин хайдах курдук элбэххэ буруйдуулларын?»

⁵Ол эрээри, Пилат дыктиргин иһин, Иисус маныха даһаны тугу да хоруйдаабатаһа.

* 14:70 *Саһабыттан да биллэр* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Өлөрөгө ууруу

⁶Бырааһынныкка норуот көрдөһүүтүнэн Пилат биир хаайылаабы босхолуур үгэстээбэ. ⁷Ол саҕана буолбут өрө турууга дыону өлөрөн, биир санаалаахтарын кытта хаайыллан сытар Варавва диэн киһи баара. ⁸Норуот Пилаттан кинилэр тустарыгар ити үгэһин өссө төгүл толороругар көрдөһөн барбыта.

⁹«Эһиэхэ иудей Ыраахтаабытын босхолоон биэриэхпин баҕарабыт дуо?» — диэн ыйыппыта Пилат. ¹⁰Архиерейдар ордугурбаан Кинини туттарбыттарын Пилат билэр этэ. ¹¹Ол эрэри кинилэр Пилаттан Варавваны көрдөөн ыларга норуоту кикпиттэрэ.

¹²«Оччоҕо иудей Ыраахтаабыта диэн ааттыыр Киһигитин мин хайдах гынабын?» — диэн Пилат хат ыйыппыта.

¹³«Кириэскэ тиир — Кинини!» — эмиэ үөгүлэһэн барбыттара.

¹⁴«Кини туох куһаҕаны онорбутай?» — диэбитэ Пилат.

Онуоха өссө сэтэрэн: «Кириэскэ тиир — Кинини!» — диэн үөгүлэспиттэрэ.

¹⁵Онон Пилат норуот санаатын табаары, кинилэргэ Варавваны босхолообута, оттон Иисуһу таһыйтаран баран, тиирэн өлөрөгө биэрбитэ.

Рим буйуннара Иисус Христону элэк онгостоллор

¹⁶Буйуннар Кинини дыбарыас түгэбэр баар хаһаарымаҕа ильдэн, онно бүтүн этэрээти мунньубуттара; ¹⁷санныгар кыһыл сонун саба быраҕан баран, хатыылаах ыарҕаттан венек өрөн, төбөтүгэр кэтэрдибиттэрэ, ¹⁸уонна: «Иудей Ыраахтаабыта, туругур!» — диэн айхаллаабыттара; ¹⁹торуосканан төбөҕө охсуолаабыттара, силлээбиттэрэ-хаахтаабыттара, сөһүргэстии-сөһүргэстии, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ буолбуттара. ²⁰Дуоһууохтарыгар диэри, күлүү-элэк онгостон баран, кыһыл сонун устан, Бэйэтин таһаһын таныннарбыттара уонна өлөрө илдьибиттэрэ.

Кириэскэ тиирии

²¹Ходуһаттан кэлэн ааһан иһэр Симон диэн ааттаах Киринейтан төрүттээх киһини, Александр уонна Руф аҕаларын, Иисус кириэһин сүгэригэр күһэйбиттэрэ. ²²Иисуһу Голгофаҕа, ол аата «Бас уңуоҕа» диэн ааттанар сиргэ аҕалбыттара. ²³Туймаардар арыгыны иһэрдэ биэрбиттэрин, Кини испэтэбэ. ²⁴Иисуһу

кириэскэ тиирбит дыон, таҥаһын үллэстээри, ким тугу ыларын быһаарсан түөрэх бырахсыбыттара.

²⁵ Кинини кириэскэ үс чаас саҕана* тиирбиттэрэ. ²⁶ Төбөтүн үрдүнэн буруйа — «Иудей Ыраактаабыта» диэн суруллан турара. ²⁷ Кинини кытта икки ороспуонньугу тиирбиттэрэ: биирин Кини уҥа өттүгэр, атынын ханас өттүгэр. ²⁸ Онон Суруйууларга «Кинини хара дьайдаахтарга тэннээбиттэрэ» диэн этиллибит туолбута**. ²⁹ Ааһан иһээчилэр, сэнээбиттии кэҕиннэһэ-кэҕиннэһэ: «Ээй, Эн, Таҥара Дьэтин урусхаллаан баран үс күнүнэн туттааччы! — диэн үөһэллэрэ. — ³⁰ Бэйэҕин Бэйэн быһһан, кириэстэн түс!»

³¹ Архиерейдар эмиэ сокуонньуттардыын Кинини күлүү-элэк онгостон: «Атыттары быһһыра, оттон Бэйэтин быһһанар кыаҕа суох! — дэһэллэрэ. — ³² Христос, Израиль Ыраактаабыта, биһиги көрөн турдахпытына, сибилигин кириэстэн түстүн, дьэ оччоҕо итэҕэйиэхпит». Бэл Кинини кытта бииргэ тириллибиттэр эмиэ үөһэ турбуттара.

Иисус Христос өлүүтэ

³³ Алта чаас саҕана сир үрдүгэр им балай хараҥа бүрүүкээн тоҕус чааска диэри*** оннук ыаһыран турбута. ³⁴ Тоҕус саҕана Иисус улаханлык сангаран: «Элои! Элои! Ламма савахфани?» — диэбитэ. (Ол аата, тылбаастаатахха — «Таҥарам, Таҥарам! Эн Миигин тоҕо хааллардын?»)

³⁵ Аттыгар турааччылартан сорохторо маны истэн: «Көр, Илияны ыңгырар!» — дэспиттэрэ.

³⁶ Ким эрэ сүүрэн тийэн, гуупкаҕа уксууһу оборторон ылан тайахха иилэн баран, онтун Кини уһугар үнүлүтэ туран: «Бэйи тохтоон, Илия Кинини түһэрэ кэлэр эбит дуу, суох дуу, көрүөхпүт», — диэбитэ.

³⁷ Иисус улаханлык хаһытаан баран, тыына быстыбыта.

³⁸ Таҥара Дьэтин ис быһһа үөһэттэн аллараанна тийэ икки аңгы хайа барбыта. ³⁹ Иисус иннигэр турбут сотник, Кини

* 15:25 *Үс чаас саҕана* — сарсыарда тоҕус чааска.

** 15:28 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу этии суох.

*** 15:33 *Алта чаас саҕана... тоҕус чааска диэри* — күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри.

итинник хайытаан баран* өлбүтүн көрөн: «Бу Киһи чахчы Тангара Уола эбит!» — диэн санга аллайбыта.

⁴⁰Итини ыраахтан дьахталлар эмиэ көрөн турбуттара: кинилэр ортолоругар Мария Магдалина, кыра Иаков уонна Иосия** ийэлэрэ Мария итиэннэ Саломия бааллара. ⁴¹Кинилэр Иисуһу Галилеяттан ыла батыһа сылдьаннар, Киниэхэ сулууспалаабыттара. Итини таһынан Кинини кытта Иерусалимга кэлсибит атын элбэх дьахтар баара.

Иисус Христону харайыы

⁴²Киэһэрбитин иһин (бу бээтинсэ, субуота иннинээҕи күн этэ), ⁴³Сүбэ биллиилээх чилиэнэ, бэйэтэ эмиэ Тангара Саарыстыбатын кэтэһэр киһи, Аримафеяттан төрүттээх Иосиф кэлэн, эр хаанын ылынан Пилакка киирбитэ уонна Иисуһу көрдөөбүтэ. ⁴⁴Иисус хайыы-үйэ өлбүтүн истэн, Пилат соһуйбута, онон сотнигыҥ ыңыран ылан, Кини хаһан өлбүтүн ыйыппыта; ⁴⁵сотниктан билэн баран, Иисуһу Иосифка бэрдэрбитэ. ⁴⁶Иосиф болотуна атыылаһан аҕалбыта уонна Кинини кириэстэн түһэрэн, ол болотунатыгар суулаан баран, очуоска оноруллубут хаспахха сытыарбыта; хаспах айаҕын тааһынан бүөлэтэ уурбута. ⁴⁷Мария Магдалина уонна Иосия ийэтэ Мария Иисуһу ханна харайалларын көрөн турбуттара.

Иисус Христос тиллиитэ

16 Субуота ааспыттар Мария Магдалина, Иаков ийэтэ Мария уонна Саломия буоланнар, Иисуһу оҕунуохтуу бараары, үчүгэй сыттаах мас арыытын атыыласпыттара. ²Нэдиэлэ бастакы күнүгэр сарсыарда бэрт эрдэ, күн сана тахсыта, хаспахха баран иһэн ³бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ким биһиэхэ хаспах аан тааһын сыҕарытан биэриэй?» — диэн кэпсэппиттэрэ. ⁴Арай көрбүттэрэ, таастара сыҕарытыллыбыт буолан биэрбитэ; ол сүүнэ улахан таас этэ. ⁵Кинилэр иһирдьэ киирэннэр, уҥа диэки үрүҥ таҥастаах эдэр киһи олорорун көрөн уолуйа куттаммыттара.

* 15:39 *Хайытаан баран* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 15:40 *Иосия* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иосет».

«⁶ Куттаныманг, — диэбитэ кини. — Эһиги кириэскэ тиирилибит Назарет Иисуһун көрдүүгүт; Иисус тиллибитэ, онон манна суох. Кинини сытыарбыт сирдэрэ бу баар. ⁷ Баран үөрэнээччилэригэр уонна Петрга этинг: „Иисус эһигини Галилеяҕа көһүтэр; эһиги Кинини, Бэйэтэ эппитин курдук, онно көрүүххүт“».

⁸ Дьахталлар хаспахтан тахсан, сүүрүүнэн барбыттара, тугу да өйдөөбөт буолуохтарыгар диэри куттаммыттара бэрдиттэн кимиэхэ да тугу да кэпсээбэтэхтэрэ.

Иисус Христос

Мария Магдалинаҕа көстүүтэ

⁹ Иисус нэдиэлэ бастакы күнүгэр, сарсыарда эрдэ, тиллэн баран, бастакынан Мария Магдалинаҕа (урут киниттэн сэттэ абааһыны үүрэн таһаарбыта) көстүбүтэ. ¹⁰ Мария Кини үөрэнээччилэригэр, кутурҕанҥа ыллараан ытаһа-сонгоһо олодохторуна тийиэн, тугу көрбүтүн кэпсээбитэ. ¹¹ Кинилэр Иисус тыыннаабын уонна Мария Кинини көрбүтүн истэн да баран, итэҕэйбэтэхтэрэ.

Иисус Христос

икки үөрэнээччитигэр көстүүтэ

¹² Бу кэнниттэн Иисус аны икки үөрэнээччитигэр, дэриэбинэҕэ баран истэхтэринэ, аара суолга атын дьүһүннэнэн көстүбүтэ. ¹³ Олор төннөн кэлэн үөрэнээччилэргэ кэпсээбиттэрэ эрэри, кинилэри эмиэ итэҕэйбэтэхтэрэ.

Иисус Христос уон биир үөрэнээччитигэр

көстүүтэ

¹⁴ Кэлин Иисус уон биир үөрэнээччигэ барыларыгар аһы олодохторуна көстөн кэлэн, итэҕэлэ суохтарын, тыйыс сүрэхтээхтэрин, Кини тиллибитин көрбүттэри итэҕэйбэтэхтэрин иһин, хомуруйбута. ¹⁵ Итиэннэ кинилэргэ эппитэ: «Эһиги аан дойду устун сылдьан бар дьонно Евангелиены иһитиннэринг. ¹⁶ Ким итэҕэйэн сүрэхтэммит — быһһаныа, ким итэҕэйбэтэх — дьүүллэниэ. ¹⁷ Итэҕэйбиттэри дьикти бэлиэлэр арыаллыахтара: кинилэр Мин ааппынан дьонтон абааһылары үүрэн таһаарыахтара, санга тылларынан санарыахтара; ¹⁸ моҕойдору сыгынньах

илиилэринэн ылыахтара; дьааттаах сүлүһүнү да истэхтэринэ, туох да буолуохтара суоҕа; ыарыһахтарга илиилэрин ууран туран үнтэхтэринэ, олоҕо үтүөрүөхтэрэ».

Айыы Тойон Халлаанга барыыта

¹⁹ Айыы Тойон* мань этэн баран, Халлаанга тахсан Тангара унга өттүгэр олоҕорута. ²⁰ Оттон үөрэнээччилэрэ сир-сир устун сылдьан Айыы Тойон көмөгүнэн бар дьону үөрэппиттэрэ. Кинилэр үөрэтэр үөрэхтэрин Иисус эппит дьикти бэлиэлэрэ биһиги гэтэллэрэ. Аминь**.

* 16:19 *Айыы Тойон* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон Иисус».

** 16:9-20 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу кэрчик суох, оттон сорохторугар манньк кылгас түмүк баар: «Кинилэр Аанньал тугу эппитин барытын Петрга уонна кини аргыстарыгар кылгастык кэпсээн биэрбиттэрэ. Оттон Иисус Бэйэтэ көстөн, кинилэри бүтэһиктээх быһааны туһунан өлбөт-сүппэт сибэтиэй Евангелиены Илонтон Арбаанга диэри иһитиннэртэрэ ыппыта. Аминь».